

**VAN İLİ GEVAŞ İLÇESİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Canan DİNÇ

**Yüksek Lisans Tezi
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı**

**Danışman
Doç. Dr. Hilal SURAT**

2020

Artvin

T.C
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANA BİLİM DALI

VAN İLİ GEVAŞ İLÇESİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Canan DİNÇ

Danışman
Doç. Dr. Hilal SURAT

Artvin 2020

TEZ BEYANNAMESİ

Artvin oruh Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsüne Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Van İli Gevaş İlçesi Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi ” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Hilal SURAT‘ın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, analizleri yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.03.01.2020

Canan DİN

T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

VAN İLİ GEVAŞ İLÇESİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ
Canan DİNÇ

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih :24.12.2019

Tezin Sözlü Savunma Tarihi :03.01.2020

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hilal SURAT.....

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Ömer Lütfü ÇORBACI.....

Jüri Üyesi :Doktora Öğretim Üyesi Derya SARI.....

ONAY:

Bu Yüksek Lisans Artvin Çoruh Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından .../.../..... tarihinde uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun .../.../..... tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

.../.../.....

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Başta tez çalışmam boyunca benden her türlü desteğini eksik etmeyen danışmanım Doç. Dr. Hilal SURAT olmak üzere bütün katkılarından dolayı tezimin şekillenmesinde ve gelişmesinde değerli katkılarıyla Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nden Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Sayın Öğr. Üyesi Feran AŞUR'a anket çalışmalarında yardımlarından dolayı Dr. Öğr Üyesi Hilmi Ekin OKTAY'a çalışmalarımda destek veren Gevaş Belediyesinden Sayın Dağıstan Deniz'e, maddi ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Canan DİNÇ

Artvin- 2020

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEZ BEYANNAMESİ	I
ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	II
ÖZET	IV
SUMMARY	V
TABLolar DİZİNİ	VI
ŞEKİLLER DİZİNİ	VII
KISALTMALAR DİZİNİ	IX
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1 Giriş.....	1
1.2 Kavram Olarak Kırsal Turizm	6
1.3 Kırsal Turizmin Etkileri	9
1.3.1 Kırsal Turizmin Olumlu Etkileri.....	9
1.3.2 Kırsal Turizmin Olumsuz Etkileri.....	9
1.4 Kırsal Turizmin İlkeleri ve Ülke Ekonomisine Katkıları.....	10
1.5 Kırsal Turizmin Uygulamaları	11
1.5.1 Dünyadaki Kırsal Turizm Uygulamaları.....	12
1.5.2 Türkiye’de Kırsal Turizm Uygulamaları	14
1.6 Araştırmanın Amacı ve Önemi	16
1.7 Kaynak Özetleri	16
2. MATERYAL VE YÖNTEM	20
2.1 Materyal	20
2.1.1 Araştırma Alanının Doğal ve Kültürel Özellikleri Coğrafi Konum.....	20
2.2 Yöntem.....	33
3. BULGULAR ve TARTIŞMA	38
3.1 Gevaş İlçesinin Kırsal Turizm Değerleri Açısından Mevcut Durumu.....	39
3.2 Araştırma Alanında Yapılan ve Potansiyel Turizm Etkinlikleri İnanç Turi	41
3.3 Swot Analizi Değerlendirmeleri	45
3.4 Ziyaretçilerin Görüşlerini Belirlemeye Yönelik Yapılan Anket Çalışması	

Değerlendirmesi	48
EKLER	62
KAYNAKLAR	67
ÖZGEÇMİŞ	75

ÖZET

VAN İLİ GEVAŞ İLÇESİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Van iline bağlı Gevaş ilçesi sahip olduğu doğal ve kültürel kaynak değerleri bakımından turizm faaliyetleri için önemli bir potansiyele sahiptir. Gevaş ilçesi aynı zamanda zengin tarihi kaynak değerlerinden dolayı Van ilinin önemli turizm destinasyonları arasındadır. Bu tez çalışmasında, Gevaş ilçesinin kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve doğal ve kültürel çevreye zarar vermeyecek ve ekonomik faydalar üretebilecek yerel halkın ve yönetimin kırsal turizme olan bakış açısı, eğilimleri ve beklentilerini ortaya koyabilmek için bir anket çalışması yapılmıştır. Aynı zamanda ilçenin, sahip olduğu doğal ve kültürel kaynakların oluşturduğu güçlü yönler ve fırsatlar, zayıf yönler ve oluşabilecek tehditleri ile kırsal turizm potansiyelini ortaya koyabilmek amacıyla SWOT analizi yapılmıştır. Yapılan SWOT analizi sonuçları değerlendirildiğinde Akdamar Kilisesi'nin varlığı, zengin kültürel değerlerin varlığı ve ilçenin Van gölü kıyısında en uzun sahile sahip olması güçlü yönler olarak öne çıkarken yeterli yatırım ve tanıtım çalışmalarının yapılmaması, tarihi değerlerin ve yapıların korunamaması turizme hizmet edebilecek yeterli alt yapı ve tesislerinin olmaması zayıf yönler olarak değerlendirilmiştir. Çalışma alanında turizm yatırımlarının yapılması yönünde yerel halkın gönüllü olması, yerli turist tarafından tanınırlığının artması ve su sporları aktivitelerine imkan tanınması yönünde fırsatlar sunarken kış mevsiminin uzun olması ulaşım şartlarını zorlaması, tarihi yerlerde kontrolsüzce yapılan yapılaşma, doğal yapı ve tarihi yapıların tahrip edilmesi de tehdit faktörleri olarak değerlendirilmiştir.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesi sonucunda ilçede yapılabilecek kırsal turizm faaliyetleri arasında dini yapıları ziyaret etme etkinlikleri, festival ve şenlikler, doğa yürüyüşü, kamp-karavan ile konaklama ve ilçeyi tanıma, yaban hayatı gözlemi, dağ tırmanışı ve yamaç paraşütü, kuş-kelebek gözlemciliği kırsal turizm etkinliklerinin yapılabileceği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gevaş, Turizm, Kırsal Turizm, SWOT Analizi.

SUMMARY

GEVAŞ DISTRICT OF VAN OF THE POTENTIAL OF RURAL TOURISM EVALUATION

Gevaş District of Van province has an important potential in terms of tourism activities for natural and cultural resource values. Due to the value of the historic resource is also rich in gevaş District of Van is among the major tourist destinations of the province. In this thesis, Gevaş district and not to harm natural and cultural environment assessment of the potential of Rural Tourism and rural tourism that are likely to produce economic benefits for the local people and government perspective, in order to define trends and expectations survey conducted. At the same time, the county's natural and cultural resources, create strengths and opportunities, weaknesses and possible threats and potential of rural tourism in order to illustrate a SWOT analysis has been made. The results of SWOT analysis done are evaluated when the presence of the Akdamar Church, Lake Van and the existence of rich cultural values of the county stand out as having strengths on the shore of the longest beach, while sufficient investment and promotion don'ts, historical values and tourism infrastructure and the lack of facilities adequate to serve the structures could not be protected have been considered a weakness. The direction of realization of investments in tourism in the study area by domestic tourists and increase the willingness of local people and providing opportunities for recognition, while the recognition of water sports activities way of winter transportation long terms, enforcement of Historic Places uncontrollably made construction, natural building, and the destruction of historic structures and threat factors were evaluated. The evaluation of the survey results as a result of religious structures in the county between rural tourism activities that can be done to visit events, festivals and festivals, hiking, camping-RV and county recognition with accommodation, wildlife watching, mountain climbing and paragliding, bird-watching, butterfly reveals that rural tourism activities can be made.

Keywords: Gevas, Tourism, Rural Tourism, SWOT Analysis.

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 1. Dünyadaki Kırsal Turizm Uygulamaları.....	12
Tablo 2. Yapılan Bilimsel Çalışmalar İncelenerek Kırsal Turizm Etkinlikleri İçin Bir Sınıflama.	16
Tablo 3. Çalışma Alanında Peyzaj Değeri Olan Bitki Türlerinden Bazı Örnekler	25
Tablo 4. Gevaş İlçesinin Turizm Çekicilikleri	38
Tablo 5. Çalışma Alanının Mevcut Durumunu Ortaya Koyan SWOT Analizi Sonuçları.....	45
Tablo 6. Ankete Katılanların Demografik Özellikleri.....	48
Tablo 7. Ziyaretçilerin Kırsal Turizmin Algı ve Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Yapılan Anket Çalışmasının Sonuçları	49
Tablo 9. Ziyaretçilerin Alandan Beklentileri ve Önem Dereceleri	53

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa No
Şekil 1. Kırsal Turizmin Bileşenleri.....	8
Şekil 2. Finlandiya yapılan çiftlik faaliyetlerinden görüntü	12
Şekil 3. Japonya kırsal turizm faaliyetlerinin yapıldığı köy yerleşimden görüntü	13
Şekil 4. Macaristan'da turizm faaliyetlerinin yapıldığı çiftlikten görüntü	14
Şekil . 5 Alanya Tokar Yaylası ve Erzincan Refahiye Dumanlı Yaylası Doğa Festivallerinden görüntüler	15
Şekil 6. Çalışma Alanının Haritadaki Konumu ve İlçenin Görüntüsü	21
Şekil 7. Orman Meşcere Haritası	23
Şekil 8. Akdamar Adası Sit Alanının Google Earth Görüntüsü	24
Şekil 9. Akdamar Adasında ki Badem Ağaçları	24
Şekil 10. Van Gölü Eteklerinde Gevaş	27
Şekil 11. Gevaş ilçesinin Tarihi Yerleri.....	28
Şekil 12. Halime Hatun Kümbeti ve Selçuklu Mezarlığından görüntüler	29
Şekil 13. Gevaş Göründü Kırmızı Kilisesinden görüntü	29
Şekil 14. Thomas Manastırı Altınsaç Kilisesinden görüntü.....	30
Şekil 15. Gevaş Gelengeh Kalesinden görüntü.....	30
Şekil 16. Gevaş ilçe merkezinde bulunan İzzetin Şir Camisinden görüntüler	31
Şekil 17. Ağın Mezrasındaki Deveboynu Manastırından görüntü	31
Şekil 18. Akdamar Kilisesinden görüntüler	32
Şekil 19. İlçeye Ait İklim Verileri.	33
Şekil 20. Çalışmanın Akış ve Gelişim Şeması.....	34
Şekil 21. Ziyaretçilerle yapılan anket çalışmasından görüntü	35
Şekil .22 Gevaşta Yapılan Bisiklet Şenliğinden görüntü.....	41
Şekil 23. Artos Dağı eteklerinde doğa yürüyüşü yapan turist kafilesi	42
Şekil .24 İnköy koyu kamp alanından görüntü	42
Şekil 25. Artos Dağı eteklerinde yapılan yamaç paraşütü.....	43
Şekil 26. Artos Dağı Eteklerinde rastlanılan Glaucoopsyche arion	44
Şekil 27. SWOT Analizi Sonuçları	47
Şekil 28. Ziyaretçilerin Kırsal Turizmin Algı ve Tercihlerinin Belirlenmesine	

Yönelik Yapılan Anket Çalışmasının Sonuçları	51
--	----

KISALTMALAR DİZİNİ

BM	Birleşmiş Milletler
DAKA	Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
IUCN	Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (International Union for Conservation of Nature)
TIES	Uluslararası Ekoturizm Derneği (The International Ecotourism Society)
WTO	Dünya Turizm Örgütü
YYÜ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

1. GENEL BİLGİLER

1.1 GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte değişim gösteren dünyamızın temel sorunlardan biri de gelişmişlik farklarının varlığıdır. Uzun yıllardan beri gelişmeye en müsait sektör olarak “**sanayi**” sektörü kabul edilmiş, bu durum ise kalkınma ile sanayileşmenin eş anlamda kullanılmasına sebep olmuştur. Ancak, bölgesel kalkınmada turizmin de önemli bir rolü olduğu artık kabul görmektedir. Bu rol, kalkınmış ülkelerde önemli bir sektör konumuna getirirken, özellikle gelişmekte olan ülkelerde turistik potansiyeli olan yörelerin geliştirilmesinde kalkınmaya hız verici etkileri artık iyice anlaşılmıştır (Yeşiltaş ve Öztürk, 2008; Surat, 2011).

Turizmin çok yönlü olması ve diğer faaliyetlerle etkileşimde bulunması gibi sebeplerden dolayı net bir tanımı yapılamamıştır. Turizm, Latince dönme hareketini ifade eden ‘tornus’ sözcüğünden türemiştir. İngilizce ‘de “Tour” sözcüğü dairesel bir hareketi, bazı yerleşim ve yörelerin ziyaretini, iş amacıyla yapılan yer değiştirme hareketini ifade etmek için kullanılmaktadır (Olalı 1990; Yaşar 2002; Goodman 2004).“Tour” kelimesi ilk olarak 18 yy. ileri gelen İngiliz ailelerinin genç mensuplarının, eğitimleri için Avrupa’daki tarihi, kültürel, bilimsel ve doğal güzelliği bulunan yerleri ziyaretlerinde kullanılmıştır. Daha sonra ise taşıma araçlarının gelişip, taşımacılığın daha uygun fiyat olmasıyla insanların gruplar halinde yer değiştirmeleri sonucu kitlesel tur faaliyetleri başlamıştır (Anonim 2007).

Yaşar (2002)’e göre turizm, “sürekli oturlan yer dışında yapılan yolculuk ve gidilen yerlerde geçici konaklamalardan doğan tatil-dinlenme-eğlence gibi gereksinimlerin giderilmesi amacıyla yapılan etkinliklerdir” olarak tanımlanmaktadır.

Dünya Turizm Örgütü (WTO,1963) tarafından turizm, “insanların sürekli çalışma ve konutlarının bulunduğu yer dışında yaptıkları seyahat ve konaklamalarından meydana gelen ilişki ve olayların tümü” olarak tanımlamıştır (Kozak ve Bahar, 2005). Daha sonra 1970’li yıllarda boş zaman kavramı da AIEST (Uluslararası Bilimsel Turizm

Uzmanları Cemiyeti), tarafından bu tanıma eklenmiş (Evliyaoğlu, 1989) ve “dinlenme ve onunla ilişkili gereksinimlerin doyumu nedeniyle boş zaman harcanmasından ortaya çıkan, tüketim harcamasıyla belirlenen geçici yer değiştirmeye bağlı olan ilişkiler ve olayların bütünü” olarak yeniden tanımlanmıştır (Göksan, 1978).

Yapılan turizm tanımlamaları (Burkart ve Meldik, 1981);

- Turizm etkinlikleri kişilerin ikamet ettikleri yerin dışında yapılıyor olması,
- Kişilerin seyahat sebebinin bir yerde çalışma veya iş yapma amacıyla olmaması, geçici bir sebeple seyahat etmeleri,
- Seyahat eden kişilerin gittikleri yerin ürünlerini ve hizmetlerini tüketmesi,
- Kişilerin seyahatlerindeki konaklama yerlerinde geçici olarak kalmaları ve ikamet yerlerine geri dönmeleri gibi özellikleri içermektedir.

Yukarıdaki özellikler dikkate alındığında turizm; insanların ikamet ettikleri yerden boş olan vakitlerini daha anlamlı kılmak amacıyla farklı yerlere gitmeleri ve seyahat ettikleri yerde konaklamalarından ortaya çıkan ihtiyaçları ile ilişkileri bünyesinde barındıran sosyal, ekonomik ve kültürel bir olay ve bir hizmet endüstrisi olarak tanımlanmaktadır (Ürgar, 1993).

Teknolojinin, yaşam biçiminin ve insanların düşüncelerinde meydana gelen değişimler ihtiyaç duydukları ürünlerde ve beklentilerde çeşitlendirme yapılması zorunluluğunu ortaya koymuştur. Bu değişim doğrultusunda tüketici durumlarında ki farklılaşma, öğrenme isteği gibi faktörlerden dolayı turizm talebi de farklılaşmış, daha farklı turizm aktivitelerine katılmak yönünde yoğun bir talep oluşmaya başlamıştır. Bu talep doğrultusunda ortaya çıkan turizm çeşitlerinin ayrımında, turizm çeşitlerinin turizmin fonksiyonlarına bağlı olarak şekillenmesinde kişinin turizm faaliyetine katılma sebebi ve önceliği önemli olmuştur (Surat, 2011). Turizm çeşitlendirmede turizmin kendi iç dinamiği önemli bir faktördür. Kişi hangi sebebin etkisi ile seyahate karar vermişse, buna uygun turizm çeşidi kendini göstermiştir (Toskay, 1989).

Türkiye'nin sahip olduğu doğal ve kültürel kaynaklar sayesinde turistik yönden kalkınma ve ülke ekonomisi açısından dengeli bir şekilde gelişme sağlanması mümkün-

dür. Bundan dolayı endüstriyel gelişmeye uygun olmayan ülkelerde, bölgelerde, yörelerde turizmin bir ekonomik faaliyet olarak geliştirilmesi ile ülkenin, bölgenin ya da yörenin kaynak zenginliğinin refah düzeyinin yükselmesine yardımcı olması yanı sıra, yeni iş imkânları yaratması suretiyle bölgelerarası gelir dağılımında olumlu etki yaparak bütünde dengeli kalkınmaya imkân sağlamaktadır. Aynı zamanda turizm faaliyetleri sebebiyle; gelen turistleri memnun edebilmek amacı ile yapılan elektrik, su, alışveriş ve eğlence merkezleri vb. alt yapı hizmetlerinin, kitle ulaştırma sistemlerinin ve alt yapı hizmetlerinin yüksek standartlara ulaşılması yönünde çalışmaların öncelikli olması ülke yada bölge halkına da yüksek standartlara sahip hizmetler sağlanmış olacaktır (Dinçer 2005). Bu durum bölgede ekonomik yapının çeşitlenmesine ve yeni endüstrilerin doğmasına ve gelişmesine imkân sağlamış olacaktır (Barutçugil, 1989). Bütün bu olumlu gelişmelerin yerel dinamikleri doğrudan etkileyeceği, bölgesel ve yerel kalkınma, yeni şartlar ve fırsatlar yaratma açısından bölgesel turizm potansiyelini arttıracığı unutulmamalıdır (Surat, 2011).

Değişen seyahat amaçlarına paralel olarak insanların alternatif turizm şekillerine doğru yöneldiğini 3S olarak bilinen (deniz, güneş, kum) ,değişerek 3E (eğlence, eğitim, heyecan) olarak adlandırılan turizm çeşitlerine doğru yöneldiğini göstermektedir. Dünya turizm pazarı, turist profilinde meydana gelen değişimler sonucu ortaya çıkan yeni talep özelliklerine uygun yatırımdan pazarlamaya, işletmeye kadar her alanda yeni stratejiler geliştirmeye ve etkin bir şekilde uygulamaya yönelmektedir. Öncelikle ülkenin yatırım politikalarını yeniden gözden geçirmek ve değişen turist profiline uygun alternatif turizm çeşitlerinin geliştirilebilmek yönünde adımlar atılmıştır. Bu adımların başında alternatif turizm ürünleri geliştirmek gelmiştir. Alternatif turizm ürünleri geliştirirken turizm ürünlerinin ve turizm değerlerinin korunarak gelecek nesillere aktarılmasının önemli olduğu yönünde yaklaşımlar benimsenmiştir (Orhan, 2008).

Fakat insanoğlu gün geçtikçe daha fazla tüketim yapmakta, kısıtlı olan kaynaklar üzerinde daha fazla baskı yapmaktadır. Unutulmamalıdır ki dünyada her yıl ülke ekonomileri büyüyebilir ancak ekosistem büyümemekte ve bu gelişmeler karşısında ciddi ölçüde zarar görmektedir. Bu durumun farkına varılması sonucu gerçekleştirilen Rio Dünya Zirvesi (1992)'nde imzalanan Gündem 21' de dünyada çevresel açıdan olumlu bir adım olmuştur. Bu konferans ile alınan kararlar sürdürülebilir kal-

kınma kavramı, tüm sektörlerin kendi içlerinde sürdürülebilirlik faaliyetlerini şekillendirmeleri gerekliliğini ve çevresel faktörler üzerinde herhangi bir olumsuz etkiye sebep olmadan, ekonomik kalkınmanın devam ettirilmesinin önemli olduğu belirtmiştir (Ak, 1999; Akşit, 2007).

Turizm faaliyetleri doğal, tarihi ve kültürel kaynaklara bağlı olarak gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Fakat doğal, tarihi ve kültürel alt yapının tahrip edildiği alanlarda turizmin geleceğinden söz edilemez. Bu açıdan sürdürülebilirlik kavramı turizm sektörü için önem arz etmektedir (Erdoğan, 2005; Akşit, 2007). Fakat yapılan turizm faaliyetlerinin olumlu etkilerinin yanı sıra ortaya çıkan olumsuz etkiler sonucu ekonomik kalkınma ve doğal-kültürel kaynakların etkin kullanım gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Sürdürülebilir turizm yaklaşımlarının son yıllarda hızlı şekilde gelişmesinin önemli nedeni nüfusun fazla olduğu şehirlerde, gürültü ve hava kirliliği, gibi çevre sorunları ile birlikte yaşamak durumunda olan ve hizmet sektöründe çalışan insanların, yaşadığı ve çalıştığı ortamlardaki nitelik değişimine gerek duymaları ve bu gereksinimlerin turizm talebine yansması yeni yaklaşımları gündeme getirmiştir. Bu yeni yaklaşımların gündeme gelmelerinde diğer sebepler arasında, kitle turizmin ekonomik etkisinin yeterli düzeyde olmaması, arz ve talep arasındaki tutarsızlık; diğer yandan giderek artan yoğunluk, kaynakların aşırı tüketilmesi, çevre üzerinde olumsuz tahribatlar oluşturması, kaliteyi bozması yer almaktadır (Akşit, 2007).

Sürdürülebilir turizmin birçok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlardan ilki Ceballos-Lascurain (1996) tarafından yapılan, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını tehlikeye atmadan şimdiki gereksinimlerinin karşılandığı, doğal kaynakların ve kültürel mirasın korunduğu, ekonomik anlamda kalkınmaya katkı sağlayabilen, gelişim ve yönetim şekilleri ile turizmin tüm tiplerini kapsayan bir anlayış” olarak yaptığı tanımlama gelmektedir (Abidin, 1999). Nepal (2000)’de sürdürülebilir turizmin “yerel toplumların yaşam kalitesini geliştiren, çevresel korumayı temel alarak çevre kalitesini artıran, turistlere yönelik kaliteli hizmet tecrübesi edinebilecekleri olanak ve hizmetleri sağlayan bir gelişme tipi ve aynı zamanda çevresel olarak etkili bir yönetim ile sosyal ve ekonomik amaçları dengelemeyi hedefleyen bir gelişme yaklaşımı” şeklinde tanımlamasını yapmışlardır.

Sürdürülebilir turizm aynı zamanda “sektörü besleyen doğal çevre ve insan kaynakları üzerinde herhangi bir olumsuz etki oluşturmadan, ekonomik refahın devamı göz önünde bulundurularak turizm kapasitesini ve turizm ürünlerinin kalitesini arttırmak” olarak tanımlanmaktadır (Uçkun ve Türkay 2004). BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun (1987) sürdürülebilir turizm tanımından her ne kadar doğrudan bahsedilmemişse de, gelişen çevre bilincinden sürdürülebilir turizm de payını almıştır (Yağcı 2000).

Sürdürülebilir turizm anlayışı, gelecek oluşturma adına yeni fırsatlar sunarken ,beklenti ve gereksinimleri karşılarken, kültürel değişim, biyolojik çeşitlilik ve yamsal faaliyetler desteklenirken, ekonomik ve sosyal gereksinimlerin karşılanabileceği yollarda tüm kaynakların planlanıp ve yönetilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre, sürdürülebilir turizmin özellikleri aşağıda belirtildiği gibi Yücel 2002; Kahraman ve Türkay 2004; Uçkun ve Türkay 2004ve Akşit (2007)’e göre;

- Doğayı temel alması,
- Biyolojik çeşitliliği korunmasını ve doğru yönetilmesini sağlamak,
- Yerel toplumların refahını desteklemesi,
- Gelecek nesilleri düşünerek kaynakları uzun vadeli korumak
- Sosyo-kültürel etkilerin aza indirgenmesi,
- Yenilenemez kaynakların minimum kullanımını gerektirmesi, aşırı tüketim ve atığın önüne geçmek,
- Yapılan turizm planlamaları yörede sosyo-kültürel ve çevresel sorunlara yol açmayacak şekilde yapılması ve yönetilmesi,
- Turizm sektörü ile yerel topluluk arasında çelişkileri yok etmek ve uzlaşmayı sağlamak, Yerel mülkiyetin ve yerel topluma dönük istihdam olanaklarının sunulması,
- Ülkenin, bölgenin ve yörenin kültür ve tarih mirasının kaynaklarını korumak ve verimliliğini ve sürekliliğini sağlamak,

- Turizm faaliyet ve gelişmeleri; doğaya ve içinde yer alan alanın özelliklerine uyum göstermelidir,
- Çevreyi göz önünde tutularak bir turizm deneyimi sağlamak, gereksinim duyulan yerlerde genel çevre kalitesinin sürdürmek ve geliştirmek,
- Turistik destinasyonun pazarlama birliğinin sürekli hale getirilmesi,
- Turizmden elde edilen olumlu sonucunun, yerli halk içinde daha geniş kitlelere yayılması ve eğitim ile turizm kalitesini artırmak,
- Herhangi bir turistik alan ile ziyaretçilerin ihtiyaçlarının temininde, o yörede yaşayan halk arasında uyum sağlanmasına çalışılmalıdır.

Turizmin, çevreye karşı duyarlı olması gerekliliği, günümüzde klasik turizm anlayışına karşı gelişen "Alternatif Turizm türleri", turizm sektörüne giriş yapmıştır. Turistlerin paylaşım, deneyim ve pozitif yönlü etkileşim sağlayabildiği, doğayı tanımaya, deneyimlemeye yönelik düzenlenen etkinlikleri içeren bu turizm türleri alternatif turizm olarak adlandırılmaktadır. Alternatif turizm doğayı sevme, koruma bilincini taşıyan turistlere turizm varış yerlerindeki doğal ve kültürel unsurları sunarken, koruma fikri ve kültürel hassasiyet ile sürdürülebilirliği beslemektedir (Dowling ve Fennell 2003).

Alternatif turizm, “sosyal ve ekolojik yapıya aykırı olmayan, kitle turizmine göre çevreye duyarlı, çevreye turist baskısının daha az olduğu, turistlerin, işletmecilerin ve yöneticilerin çevre konusunda daha bilinçli olduğu, tüketiminin daha az olduğu, yerel katılımının daha fazla olduğu, yerel ve yerel olmayan girişimcilerin ortak çalıştığı, alternatif ulaşım ve seyahat imkânları sunabilen ve tüm alanlarda yerli malzeme kullanılmasına öncelik verme amacını güden, doğrudan sürdürülebilirlik hedefinin olması gibi temel özellik ve karakteristikleri taşıyan bir turizm türü” olarak tanımlanmıştır (Balcı ve ark. 2003, Uçkun ve Özer 2003).

Alternatif Turizm’in temel özellikleri ve karakteristikleri arasında (Uçkun ve Özer 2003);

- Kitle turizmine oranla çevre tahribatının daha az olduğu,

- İşletme, turistlerin eğitim alanında bilinçlendirilmesi,
- Kitle turizme göre tüketimin daha az olması,
- Doğrudan sürdürülebilirliği baz alması,
- Halkın katılımına olanak sağlaması,
- Çevreyi kirlenme derecesi diğer turizm faaliyetlerine göre daha az olabilen alternatif çözüm yollarının sunması yer almaktadır.

Alternatif turizm, macera ve tutkuyu seven kişilerin katılım gösterdiği, monoton, gündelik hayattan farklı deneyimler yaşayabildiği, çok fazla turistlik alt yapısı gerektirmeyen, yapılan etkinliklerin öncesi ve sonrasında bilgi birikimi oluşabilen, belli bir gelir seviyesine sahip kişilerin yapabildiği etkinlikler bütünü olarak tanımlanabilir (Hunter and Green 1995). Alternatif turizm kapsamında yapılan turistik faaliyetlerin taşıdığı özellik ve karakteristikler dikkate alındığında öncelikle çevre koruma, ekonomik katkı sağlama ve kırsal kalkınmayı ön planda tutan yaklaşımların benimsendiği turistik faaliyetler arasında kırsal turizm faaliyetleri gelmektedir. (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006).

1.2. Kavram Olarak Kırsal Turizm

İlk zamanlarda çoğunlukla iç turizm içerisinde değerlendirilen kırsal turizm, gelişen dünyada iletişim ve ulaşımın da ilerleme kaydetmesiyle uluslararası platformda da yer edinmeyi başarmıştır. Buna karşın bazı ülkeler kırsal kalkınmayla ekonomiye büyük katkı sağlayan kırsal turizmin bu yönünü geç fark etmişlerdir. Türkiye de gelişmekte olan ülkelerden biri olarak bu durumun ekonomiye katkısını fark etmeye başlamıştır (Akça, 2004).

Kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştirildiği alanların taşıdığı özelliklere bakıldığında, kitle turizm dışında kalan, kentsel yerleşim alanlarından uzakta olan, kırsal alanların kültürel ve doğal yapılarının korunduğu ve yapaylıkla tanışmamış (otantik) alanlar oldukları söylenebilir (Grefte 1994). Dolayısıyla bu alanlarda yapılan tüm

turistik faaliyetlerde öncelikle doğal çevreyi koruma ve kırsal kalkınmaya destek sağlama amacıyla yapılıyorsa kırsal turizm faaliyetleri olarak adlandırılabilir.

Soykan (1999) kırsal turizmi; “kişilerin doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşime gidip, orada konaklamaları ve o yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür.” şeklinde tanımlamıştır.

Yarcan (1998)’de kırsal turizmi; doğaya yönelik ve çiftliklere yapılan ziyaretçilerin çiftlik gezme, balık tutma, ata binme, uzun yürüyüş gibi etkinliklere katıldıkları turizm türü olarak tanımlamaktadır.

Doğal dengenin korunmasına önem veren turizm türlerinin uygulanması ve yaygınlaştırılması ile doğanın ve yerel kültürün korunmasını benimseyen, kırsal kalkınmaya katkıda bulunan, köylülere ek gelir sağlama amacını güden, iç göçü önleme ve kültürel mirasın yaşatılmasına destek verme özelliklerine sahip olan kırsal turizm faaliyeti ortaya çıkmıştır (Uçar 2010).

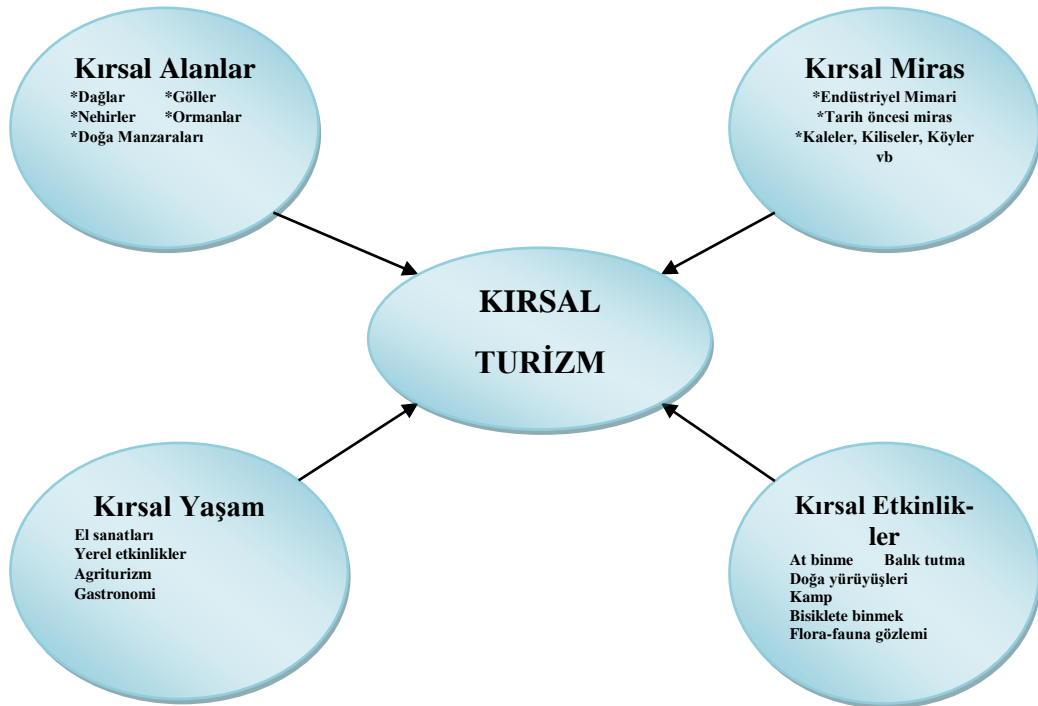
Kırsal turizm; doğa tatilleri, doğa sporları, kültürel içerikli turlar, kırsal yaşam ritmi, el sanatlarının üretimi gibi sayısız etkinliği turistlerin hizmetine sunar ve diğer taraftan yerel düzeyde ticareti uyarıcı etkisinden başlayarak, gençler, kadınlar ve toplumun diğer bireyleri için sosyalleşme sürecini hızlandırır, kısacası yerel topluma sayısız olumlu etkilerde bulunur (Soykan 2003).

Nitekim kırsal turizm, sosyo ekonomik açıdan kısıtlı olanaklara sahip yörelerde gelişmenin önünü açan alternatif ya da mevcut ekonomik etkinliği tamamlayan bir turizm türüdür. Kırsal turizmin kırsal kalkınmanın motor gücü olduğu söylenmektedir. Kırsal turizm etkinlikleri istihdamın artmasına, hizmet sektörünün gelişmesine, tarımsal üretimlerin çeşitlenmesine, kente yakın ormanlık alanların değerlendirilmesine ve korunmasına, kırsal peyzajın korunmasına, küçük yerleşim olan göçün önüne geçmesine, kültürel etkileşimin artmasına, doğa koruma bilincinin gelişmesine, tarihsel dokunun korunmasına, yeni girişim ve fikirlerin gelişmesine büyük katkılar vermektedir (Anomin, 2007-2011).

Kırsal turizmin kırsal alanlardaki ekonomik kalkındırmayı sağlayarak kırdan kente göçün azalmasına olanak sağlar. Kırsal turizme verilen destek ile kültürel ve doğal yaşam alanının korunması sağlanmaktadır (Torun, 2013).

Kısacası kırsal turizm; insanların doğal ortamlarda dinlenmek, kültürel miras, kırsal yaşam tarzını yaşayabilmek ve vb. etkinliklerini yapabilmek veya o yöreye özgü etkinlikleri izlemeyebilmek, katılabilmek, yöreye özgü ürünlerden ve hizmetlerden faydalanabilmek amacıyla yapılabilen bir turizm türü olarak tanımlanmaktadır (Yarcan 1996; Soykan 2000; Özçatalbaş 2000).

Kırsal turizmde turistin kaldığı süre zarfında dinlenmesi yanında, çeşitli aktivitelerin yapılması, katılması, öğrenmesi mümkün olabilmektedir. Kırsal turizmin dört mevsimde yapıyor olması, etkinliklerin çeşidini arttırmaktadır (Şekil 1). Coğrafi ortam, açık havaya dayalı birçok etkinliğin yapılabileceği eşsiz bir mekândır. Kırsal kültür ise çeşitli etkinlikleri içinde barındırır ve bu etkinlikler sadece o yöreye özgüdür. Deniz turizmde turistler, tüm kıyılardaki aynı mimariye sahip işletmelerin ve gittikleri ülkelerde yemek ve müzikte yöreselliği aramaktadırlar. Bu olanağı sağlayan ise kırsal turizmdir (Doğan, 2012).

Şekil 1. Kırsal Turizmin Bileşenleri (Çeken vd. 2007; Karaman ve Gül, 2015)

1.3.Kırsal Turizmin Etkileri

Turizm sektöründe, alternatif bir ekonomik kalkınma olarak kırsal yörelere yönelmesi sebebiyle, bu yerlerde turizmin olumlu-olumsuz etkileri ile karşılaşılmaya başlanmıştır. Kırsal turizm faaliyetleri nedeniyle bu yerlerde bir yandan gelir artışı sağlanırken diğer yandan bilinçsizce tüketilen kaynaklarla birlikte tarihi ve doğal güzelliklerin bozulması da söz konusu olmaktadır.

1.3.1.Kırsal Turizmin Olumlu Etkileri

Kırsal turizmde olumlu etkiler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Kırsal turizmin diğer turizm türleriyle uyumlu olabilme sayesinde diğer turizm çeşitlerine dinamizm verir, turizm mevsimini uzatır, bilinçli turist gruplarından talep oluşturarak Pazar ihtiyacının gelişmesine olanak sağlar (Soykan, 1999).
- Kırsal bölgelerin kırsal turizm faaliyetlerinde aktif olarak değerlendirilmesi o yörenin kalkınmasının yanı sıra ülke ekonomisine de olumlu bir şekilde yansıtacaktır. Turizm ve tarım öğeleri aynı etkinlik içerisinde birleşerek tamamlayıcı bir unsur olarak kullanıldığı takdirde bu uyum hem bölge hem de ülke açısından ekonomik katkı olarak olumlu bir etki yaratacaktır (Soykan, 1999).
- Kırsal turizmde yerli halkın gelirinin artmasıyla birlikte eğitim ve sağlık gibi olanaklar da artacaktır. Bunun yanı sıra ulaştırma ve tarım araçlarının ve diğer yerel faaliyetlerin gelişmesine olanak sağlayacaktır (Haldar, 2007).
- Kırsal turizm faaliyetleri doğrultusunda doyuma ulaşmış ve birtakım özelliklerini kaybetmiş olan geleneksel tatil yerleri de yoğunluğu azaltıp böylece kendilerine farklı imkânlar yaratmak için fırsat bulmuşlardır (Olalı ve Timur, 1986).
- Önemli doğal alanların ortaya çıkarılması, arkeolojik alan ve eserlerin korunmasında etkili olmaktadır (Akış, 1999).

1.3.2. Kırsal Turizmin Olumsuz Etkileri

Kırsal turizmde olumsuz etkileri şöyledir (Morgül, 2006):

- Tarımla uğraşarak hayatını idame eden yerel halk kırsal turizmin gelişmesi üzerine farklı iş alanlarına kayarak tarımdan uzaklaşabilir ve bu sebeple tarım sektörünü zarara uğratabilir. Bundan ötürü kırsal turizmin geliştirilmesine yönelik planlı hareket edilmelidir.
- Kırsal turizmin değer kazandığı kırsal bölgelerde yüksek getiri amaçlandığı için fiyatlarda ciddi artışlar olabilmektedir. Kira ücretlerinde, gayrimenkul ve arazi fiyatlarında aşırı yükselmeler görülebilir. Yerel halk tarım alanlarında üretim yapmak yerine rantı beklemeyi tercih ederek arazisini boş bırakabilir.
- Kırsal turizm, kırsal alanları kalkındırma ve yerel halka bölgesine sahip çıkma duygusunu benimsetmeyi amaçlarken halk elde ettiği bu gelirle tarımdan farklı sektörlere yönelmek isteyebilir. Bu durum da kırsal turizmi amacından daha farklı yerlere taşıyarak bölgenin ekonomik verimliliğini kaybetmesine sebep olabilir.
- Kırsal turizmin kırsal alanlarda gelişmesi üzerine sosyo-kültürel anlamda bir takım yerel değerlerin, gelenek ve göreneklerin yitirilmesine ve bununla birlikte ne yazıkki kültürel karmaşaya sebebiyet verebilir. Bu durum yerli halkın turiste karşı tutumlarına iki farklı şekilde fakat katı bir ayrımla yansıyabilir. Turistler arasındaki kültürel karışma, yerli halk ve turist arasındaki sert çizgilerle ayrılabilen iki aşırı davranış şekli ortaya çıkarabilmektedir.

1.4.Kırsal Turizmin İlkeleri ve Ülke Ekonomisine Katkıları

Kırsal turizm, kırsal yerlerde insanların dinlenme eğlenme ve boş zamanlarını geçirme gibi amaçlar için ayrılmış ve düzenlenmiş tüm alanların görünümüdür. Kamp ve piknik alanları, plaj, otel ve köy evleri kırsal turizm içine girmektedir. Bu alanların bilinçli bir planlama ile doğa ile bütünlük oluşturmaları gerekmektedir. Bundan dolayı kırsal turizmin belirli ilkeler çerçevesinde sürdürülmesi gerekmektedir. Kırsaldaki turizmin ilkeleri; gelişim, yararlanma, tasarım, kırsal ekonomi, koruma ve pazarlama olmak üzere 6 ana başlık altında özetlenebilir (Sharpley ve Sharpley, 1997).

Gelişim: Kırsalda turizmin gelişmesi, koruma ve kalkınma amaçlarına yardımcı olmalıdır. Tarihi evlere, çiftliklere ise gelir getirebilir; terk edilmiş yerlerin yeniden yapılmasına olanak sağlamak ve kırsal alanlara ulaşım için yeni fırsatların önünü açabilir.

Yararlanma: Turistlerin kırsal alandan daha çok yararlanmalarını sağlamak amacıyla, kırsal alanların özelliğini, kültürünü, tarihini merkez alan etkinliklerle yöneltilmelidir.

Kırsal Ekonomi: Turizme yatırım olmaması için kırsal ekonomiyi desteklemeli, yoğun kalabalıktan ve erozyon ile aşırı kullanmadan dolayı ,turizm kaynaklarına hasar vermeyi en aza indirmek için ekonomik faydaları yaygınlaştırmak ve coğrafi olarak daha geniş çapta yayılmasına olanak sağlamaktır.

Tasarım: Yeni turizm arayışlarının ve gelişmelerinin planlanması, yerlerinin belirlenmesi ve yönetilmesi, peyzaj karakterine uygun olması ve peyzajı zenginleştirme-ye çalışmalıdır.

Koruma: Kırsaldaki turizmden faydalananlar, kırsal turizmin en değerli varlığı olan kır alanın zenginleştirilmesine ve korunmasına katkıda bulunmak ve bunların koruma politikalarına ve programlarına politik destekler sağlanmalıdır.

Pazarlama: Turizm sanayisinin tanıtım, pazarlama girişimlerinde insanların kırsal alanlara yönelmesi ve ilgilerini çekecek takdir etme ve yararlanma duygusuna ulaşmalarını sağlamaya çalışılmalıdır.

1.5. Kırsal Turizmin Uygulamaları

Kırsal turizm, turizmi geliştirmede önemli bir faktör olarak ön görülmüştür. Kırsal turizm, iç turizm yönünden sürdürülebilirlik turizmde büyük etken oluşturması yanı sıra, uluslararası turizm faktörü açısından rekabet genişletmesi ve kırsal turizme katılan ülkelerin beklentilerine cevap verebilecek uygun altyapı tesislerinin kurulması durumunda yaratacağı potansiyel turistik taleple sürdürülebilirlik, uluslararası turizm için de geçerli olacaktır (Vazquez *et al.* ,2005).

1.5.1.Dünyadaki Kırsal Turizm Uygulamaları

Kırsal turizm dünyada yaygın olarak itibar görmektedir. Bu durumun başlıca nedenleri; kırsaldaki tarım faaliyetlerini kentli insan için bir dinlenme aracına dönüştürmesi ve yörede yer alan hali hazırdaki diğer turizm türleriyle kolayca bütünleşebilmesidir (Kiper, 2006).

Turizm genel yapısı itibariyle birçok konudaki değişimlerden etkilenebilmektedir; kişilerin gezi tecrübeleri, boş zamanları, farkındalıkları ve eğitim seviyeleri, emniyet ve güvenilirlik unsurları vb. alternatif turizm türlerine değişen turizm talebiyle birlikte ilgi artmaktadır. Kırsal turizm bu anlamda, uygulama alanları ve çeşitli faaliyetleri ile büyük bir ümit vaat etmektedir. Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Kanada, Yeni Zelanda gibi ülkelerde kırsal turizme yönelim oldukça ilgi çekicidir (Soykan, 2006). Aşağıda Dünya'nın farklı yerlerinde yapılan kırsal turizm faaliyetlerine örnekler verilmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Dünyadaki Kırsal Turizm Uygulamaları

Dünyadaki Kırsal Turizm Uygulamaları
Amerika Amerika'da kırsal turizme ilgi artmaktadır. Örneğin 1985 senesinde Idaho, Wyoming, Montana eyaletlerinde işletme sayısı sadece 5 ile sınırlı iken, 1992 senesinde işletme sayısı yirmi kat artarak 90'ın üzerine çıkmıştır (Özkan, 2007).
Bulgaristan "Komşu ülkemiz olan Bulgaristan'da kıyı turizmi en fazla tercih edilen bir tatil türü olmasına karşılık kırsal turizm açısından hizmet veren Koprivshitsa, Roshen ve Pirin önemli yerler arasındadır. Bulgaristan Kırsal ve Çevresel Turizm Derneği Ulusal Programı çeşitli dağlık yörelerin, köylerin geliştirilmesi amacıyla köprü, tren gibi ulaşım ağlarıyla bölgeyi cazip hale getirmeye çalışmaktadır. Çevreci turistlerin bilgilendirilmesi ve çeşitli ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ülkede çeşitli merkezler kurulmuştur"(Morgül, 2006)
Finlandiya Finlandiya'da; kırsal turizm uygulamaları, merkezi alandan farklı olarak daha uzak yerlerde var olan kulübelerin ziyaretçilere kiralanması ve kırsal bölgelerde gastronomik unsurların geliştirilmesine yönelik olarak çalışmalar yapıldığını söyleyebiliriz (Gürer, 2003).

Şekil 2. Finlandiya yapılan çiftlik faaliyetlerinden görüntü(URL-1,15.12.2019)

Fransa

Fransa’da kırsal turizme en çarpıcı örnek Alsace bölgesidir. Bu yörede yer alan ünlü şarap yolu ile adeta yaşayan bir müze yaratılmıştır. Eski yüzyılların günlük yaşamı, el sanatları ve kutlamaları icra edilmektedir. Ayrıca eski mimari ile yapılmış evler konak veya restoran olarak kullanılmaktadır. Bu yaşayan müzedeki aktiviteler, sergiler takvim ayına göre değişerek bütün yıl ilgi çekici hale getirilmiştir. İlkbaharda ziyaret eden turistler 20. Yüzyıl tarımsal tekniklere ve geleneksel Paskalya kutlamalarına şahitlik edebilmektedir (Soykan, 2003). “Fransa’nın kırsal kesimlerinin çeşitliliğini değerlendirmeye olanak sağlayan kırsal turizm. (çiftlikte ağırlama, kırsal barınaklar vb.) ile kıyı kesimlerinde veya dağlarda turistik arzların çeşitlendirilmesi, kamu yetkililerince desteklenmektedir. Devlet ve yerel topluluklar arasında yapılan sözleşmeler, turistik akışın daha iyi dağılımı için yürütülen gayretleri somutlaştırmaktadır”(Özgüç 2003;Morgül 2006).

Japonya

Küresel ticaretin serbestleşmesi ile birlikte nüfusu azalan bölgelerdeki sosyal, ekonomik hayatı yeniden canlandırmak için Japonya’da kırsal turizm bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu bölgelerdeki kırsal turizm aktivitelerinde turistler tarım ürünlerini bahçeden toplamakta, böylece doğayla bütünleşme imkânını bulmaktadırlar. Leisure Development Center’ın yayınladığı rapora göre Japonya’da kırsal turizmi tercih eden kitle çoğunlukla büyük şehirlerde yaşayan öğrenciler, firma yöneticileri, yüksek eğitim düzeyine sahip kişilerden oluşmaktadır (Morgül, 2006).

Şekil . 3 Japonya kırsal turizm faaliyetlerinin yapıldığı köy yerleşiminden görüntü(URL-2,15.12.2019)

İngiltere

İngiltere’de kırsal turizm çalışmaları Galler Turizm Bakanlığı öncülüğünde başlamıştır. Bu kapsamda köy koordinatörlüğü ve kırsal turizm şubeleri kurulmuştur. Kırsal turizm açısından seyir manzarası, tarihsel ve kültürel değerler açısından çeşitlilik, el sanatı vb. olan köylerin ön plana çıkması sağlanmaktadır. Yörelere ekonomik gelişimi için kırsal turizme büyük önem verilmiştir. Örneğin; Galler Gelişme Konseyi 1985 yılında Galler bölgesinin orta kesimi kırsal alandaki ekonomik gelişim için ilgi çeken bir festival düzenlemiştir. Festivalde doğa ve yabani hayat gözleme (hayvanları doğal hayatında izleme), tarihi kurs ve peyzaj (bu kapsamda pazar ve su değirmenlerinin açılışı), doğa sporları (rafting, midilli ile gezi, dağ bisikleti), tarih ve geleneğin tanıtımı (kule turları vb.) gibi farklı kategorilerde programlar düzenlenmiştir (Woodruff, 1997).

İspanya

Endülüs bölgesi kırsal turizm anlamında İspanya’nın en ilgi çekici bölgesidir. Çevreyi, kültürü ve tarihi yapıları korumak için çok yoğun bir çaba sarf edilmektedir. Bölgenin beşte biri koruma altına alınmıştır. Yöreye kırsal turizm amacıyla gelen turistler at ile gezip, kamp kurma veya dağ bisikleti yapma vb. olanaklardan faydalanmaktadırlar (Morgül, 2006).

İtalya

İtalya’daki kırsal turizm (daha çok tarımsal veya çiftlik turizmi olarak anılmaktadır) çiftlikler üzerine yoğunlaşmıştır. Kırsal kültürünün çeşitliliği, el sanatları ve kırsal peyzaj ön plandadır. Ayrıca İtalyan kırsal mutfağının zenginliği turistlerin ilgisini çekmektedir. Örnek olarak İtalya’da yer alan Emilie Romagne bağcılığın geliştiği, sanatsal-tarihsel açıdan zengin bir yörede bulunması nedeniyle tarımsal turizm açısından oldukça rağbet görmektedir. İtalya’nın diğer bölgelerinde de (Alto Adige/Bolsano, Tuscany, Umbria, Puglia vb) çiftlik ürünleri tarımsal turizm aracı olarak değerlendirilmektedir (Soykan, 2000).

Macaristan

Macaristan'a giden turistler Balaton Gölü yöresindeki atlı gösteriler ve yöresel halk oyunları gösterilerine rağbet etmektedirler. Bölgede yer alan "Lake District" bölgesi irili ufaklı pek çok göl barındırmakta ve önemli bir turizm bölgesini oluşturmaktadır. Bölgede jetski gibi su sporu aktivitelerini ve göl kıyısındaki yeşilliklerde otlayan büyük baş hayvanları görmek olağan bir durumdur. Bölgedeki birçok mağarada görsel ve işitsel pek çok animasyon gösterisi yapılmaktadır. Bu mağaraların eski birer maden ocağı olması ilgi çekmektedir. Tarihi şatolara düzenlenen 20 günlük gezi turları turistlerin ilgisini çeken bir diğer unsurdur (Akça, 2004). Macaristan'da kırsal bölgelerde gastronomik unsurların geliştirilmesine yönelik uygulamalar, yalnızca köyleri kapsayan, oradaki konaklamayı, tarım çalışmalarını ve yöresel yapıyı baz alan faaliyetler olarak karşımıza çıkmaktadır (Gürer, 2003).

Şekil. 4 Macaristan'da turizm faaliyetlerinin yapıldığı çiftlikten görüntü(URL-3,15.12.2019)

1.5.2. Türkiye'de Kırsal Turizm Uygulamaları

Türkiye'de son yıllarda popüler turistik destinasyonlar (sahil kesimleri, antik kentler, büyük kent merkezleri gibi) haricinde bu destinasyonlara yakın veya yol güzergâhları üzerinde yer alan köyler ve kırsal yerleşimler de turizm ile tanışmışlardır. Yabancı turistleri veya günübirlikçi yerli turistleri, yöresel kır lokantalarında, yöresel pazarlarda veya kırsal yollarda görmek olağan bir durum haline gelmiştir. Bu yörelere düzenlenen geziler bireysel olabildiği gibi, seyahat organize şirketleri tarafından düzenlenmiş turist grupları halinde de olabilmektedir. Ayrıca bazı projelerle (örneğin Kayaköy Fethiye'de gerçekleştirilen) tarihi kırsal kalıntıların yeniden inşa edilmesi veya yenileme çalışmaları yapılmaktadır. Turistlere tarihi konaklarda konaklama imkânı sunularak (İzmir Şirince köyünde olduğu gibi) yöreye olan ilgi artırılmaktadır (Soykan, 2003).

Bir diğer örnek ise; Kızılçukur vadisinde güneşin doğuşunu ve batışını izlemek için Ortahisar belediyesi tarafından gezi turları düzenlenmektedir. Bu turlara oldukça yoğun bir katılım olmaktadır. Marmara, Ege ve Akdeniz yörelerinde geleneksel deve

güreşleri yerel yönetimler tarafından turistlerin ilgisine sunulmaktadır. Kırsal yörelerde düzenlenen profesyonel doğa sporları da (örneğin Erzincan ve Muğla'nın köylerinde) yerli ve yabancı turistlerin bu bölgelere ilgisini artırmaktadır (Şekil 5) (Akça,2006)

Kırsal turizm içerisinde yer alan faaliyet ve etkinliklerin bazıları spora dayalı olup, Şekil . 5 Alanya Tokar Yaylası ve Erzincan Refahiye Dumanlı Yaylası Doğa Festivallerinden görüntüler(URL-4,18.12. 2019; URL-5,18.12. 2019) diğerleri ise gerçek yaşamla ilgili etkinliklerdir. Bu etkinlikler ise kapalı ve açık mekânlarda, katılarak yapılmakta olup; çocuklar, yetişkinler ve yaşlılara yönelik özel düzenlemelere de gidilmektedir (Soykan, 1999).

Kırsal turizmde bütün bu etkinliklerin yapılabilmesi, örgütlenmeyi gerekli kılmakta ve kusursuz bir organizasyonu ön görmektedir. Kırsal turizmde turistlere sunulan bütün bu etkinliklerden yanı sıra; yöre halkı bilinçlendirmek; eğitmek üzere kurslar açılmakta; yani eğitsel hizmetler yerine getirilmektedir.

Kırsal turizm kapsamında yapılan etkinlikler arasında köylerde tarıma veya hayvancılığa dayalı etkinlikler, yerel el sanatları ile ilgili yapılan faaliyetler, müze, öğrenme yeri, anıt gibi tarihi-kültürel değer taşıyan yerleri gezme, milli parklar, doğal anıt, hayvanat bahçesi, ilginç oluşumların olduğu alanların günü birlik ziyaret edilmesi, sportif etkinlikler, kırsal manzaralardan faydalanmak, o alanları görüntülemek, resmetmek amacıyla bu alanlara yapılan ziyaretler, flora –fauna gözlemciliği, festival ve şenlikler gibi etkinlikler yer almaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Yapılan Bilimsel Çalışmalar İncelenerek Kırsal Turizm Etkinlikleri İçin Bir Sınıflama (Soykan, 1999, Doğan, 2012).

Kırsal Turizm Etkinlikleri			
Öğrenmeye Dayalı Etkinlikler	Eğlenmeye Dayalı Etkinlikler	Sportif etkinlikler	Dinlenmeye Dayalı Etkinlikler
Çiftliklerde yapılan tarımsal faaliyetler	Atlı Doğa Yürüyüşü	Sualtı Dalış faaliyetleri	Yaylacılık faaliyetleri
Yaban Hayatı Gözlemciliği	Dağcılık ve Tırmanma	Sportif Olta Balıkçılığı	Kamp Karavan etkinlikleri
Kuş –kelebek Gözlemciliği	Yamaç Paraşütü	Rafting ve Kano	Manzara Seyri
Flora gözlemeleme	Doğa Yürüyüşü (Trekking)	Balıkçılık	
	Bisiklet gezileri		
	Balon gezileri		

1.6.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Gevaş İlçesi ülkemizin bazı ilçeleri ile karşılaştırıldığında ekonomik kalkındırmada yetersiz kalmış ve turizm potansiyeli açısından zengin bir konuma sahipken, bu konum açısına göre yeterince gelişmemiştir. Bu gelişmenin olmamasının nedeni ise ilçedeki doğal alanların ve kültürel değerlerin koruma ve kullanma ilkeleri doğrultusunda bir turizm planlamasının yapılmamasından kaynaklanmaktadır.

Van ilinin Gevaş ilçesinde yaşayan yerel halkın, gerek turistik gerekse diğer amaçlarla ilçeyi ziyarete gelen insanların, ilçenin kamu kurum kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarında görev yapan kişilerin kırsal turizme olan bakış açısı, eğilimleri ve beklentilerini ortaya koymak aynı zamanda ilçenin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesi ve bu mevcut potansiyelin doğal ve kültürel çevreye zarar vermeyecek ve ekonomik faydalar üretebilecek stratejiler belirlemek çalışmanın amaçları arasındadır.

Bu çalışma aynı zamanda ilçede yaşayan yerel halk için istihdam imkanlarının oluşturulmasına yönelik imkanların ortaya konduğu, ilçenin daha çok tanıtımına olanak sağlayan, kaynakların korunması ve sürdürülebilirliklerinin ön planda tutulduğu turizm planlaması için ön bir çalışma olarak değerlendirilmektedir.

1.7. Kaynak Özetleri

Ceballos-Lascurain (1996) Sürdürülebilir turizm ile doğal ve kültürel kaynakların koruma kullanma çerçevesinde ve aynı zamanda ekonomik katkıyı sağlama adı altında turizm çeşitlerini ortaya koymuştur.

Burton (1998) Doğayı koruma ve kullanma ilkesini baz alarak doğada aynı zamanda kültürel değerleri gözetlemek, fauna –flora ve bilimsel araştırmalara kaynak olabilecek unsurları koruma amaçlı olarak kullanabilen bir turizm anlayışı geliştirmiştir.

Neyiçi (1998) Kitle turizmin doğurduğu olumsuz tahribata karşı olarak oluşan kırsal turizm faaliyetleri, bölgeyi ziyaret eden ziyaretçilerin doğayı koruma bilicini oluşturmak ve aynı zamanda bölgede yaşayanlara ekonomik kalkındırma düşüncesini benimsemiştir.

Abidin (1999) Sürdürülebilir turizm çeşitlerinden olan kırsal turizm de, gelecek nesil düşünülerek, doğal kaynakları koruma ve kullanma dengesini gözeten aynı zamanda ekonomik refahı da düşünen bir yaklaşımı ele almıştır

Yağcı (2000) yaptığı çalışmasında sürdürülebilir turizm kapsamında çevre bilincini taşıyan turizm çeşitlerini ele almıştır.

Nepal (2000) hem toplumun yaşam kalitesini düşünen hem de çevreci bir anlayışı benimseyen aynı zamanda ziyaretçilerin hizmet kalitesini göz önünde bulunduran turizm yaklaşımlarını çalışmasında incelemiştir.

Çağatay (2002) kitle turizm den kaynaklı tüm baskıları en aza indirmek, yapılan olumsuz tahribatları önlemeyi ve yapılan turizm etkinliklerini tüm yıla yaymak fikrinden yola çıkarak yaptığı çalışmasında uzun vadeli koruma planlama ilkelerini ve stratejilerini belirlemiştir.

Öztürk ve Yazıcıoğlu (2002) dengeli bir turizm stratejisini ön gören ve çevreye karşı zararı en aza indirmeye yarayan fikri ortaya koydukları çalışmayı yapmışlardır.

Erdoğan (2003) ekonomik kar sağlayan kitle turizmine karşı çevreci turizm yaklaşımlarını incelediği çalışmasında doğal ve kültürel değerlerin koruma-kullanma dengesi gözetilerek turizm etkinliklerinde kullanımına yönelik öneriler geliştirmiştir.

Dowling ve Fennel (2003) alternatif turizmde doğayı sevmeyi temel alan, ziyaretçileri daha iyi hizmet sunma düşüncesi ve kültürel unsurları koruma ve sürdürülebilirliği düşünmesini ele almıştır.

Uçkun ve Özer (2003) kitle turizmine karşı çevreye daha duyarlı, işletme sahiplerinin ve yöre halkının çevre bilincine sahip olması, aynı zamanda en iyi hizmet kalitesi sunabilen ve sürdürülebilir hedef adı altında olan düşünceyi ele almışlardır.

Arslan (2005) bozulmamış doğada yapılan turizm çeşitlerinin kırsal turizm adı altında toplandığını ele almıştır.

Yürük (2005) kırsal turizme çevreci bir yaklaşımla yaklaştığını ve sürdürülebilirlik açısından içerisinde birçok bileşen barındırdığını savunmuştur.

Demir ve Çevirgen (2006) Kitle turizmin bilinçsizce ortaya çıkardığı sonuca karşılık olarak kırsal turizmi benimsemiş turizm çeşidi arasında en alternatif turizm olarak kırsal turizmi ön görmüştür.

Polat(2006) kırsal turizmde doğa ve çevre duyarlılığını ön planda tutup sürdürülebilir bir turizm anlayışı benimsemiştir.

Tosun ve Şahin (2006) kırsal turizmi diğer turizm çeşitlerin farkı olarak kırsal kesimden faydalanma ve yapılan faaliyetleri doğrudan doğa koruma endeksli olarak görme fikrini ortaya atmıştır.

Avcıkurt (2007) Kırsal ve kültürel turizmi bir olarak ele alan ve aynı zamanda bu unsurların sürdürülebilir gelişmesine olanak sağlamak adı altında bir düşünceyi benimsemiştir.

Orhan (2008) Doğanın el değmemiş ve bozulmamış aynı zamanda çevre eğitimini öncelik olarak ele aldığı, doğa bazlı yapılan seyahat türlerini kırsal turizm olarak ele almıştır.

Kaypak (2010) Kırsal turizm adı altında yapılan faaliyetleri, yerli halkın refah seviyesini, doğal kaynakların korunması ve aynı zamanda ülkenin ekonomisini ön planda tutan düşünceyi ele almıştır.

Şen Dinçer (2010) kırsal turizm etkilerinde korunan alanların ve ekosistemlerinin planlamasına yönelik olumsuz etkilerinin önleyici yönde olması gerektiğine değinmiştir.

Albayrak (2010) korunan alanların iyi planlamasında ve halkın ekonomik olarak desteklenmesi sonucunda koruma ve kullanma dengesi ortaya çıkar buda ekonomik bir katkı sağlar düşüncesini ele almıştır.

Koçan (2011), Mudurnu'nun doğal ve kültürel değerlerini incelemiş ve aynı zamanda kırsal turizm potansiyelini belirleyip doğal çevreye zarar vermeyecek turizm çeşitlerinin uygulanması gerektiğine değinmiştir.

Surat (2011) Yusufeli Ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Kullanım Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma adlı makale çalışmasında ilçenin mevcut alan kullanımlarının ekoturizm çeşitlerini artırmak ve bunu yaparken de koruma kullanma ilkesini baz almıştır.

Baka (2012) Kırsal turizmi yüksek maliyet gerektirmemesi ve hızlı gelişen ülkelerde çok çabuk benimsenip ve bunun bir turizm sektörü haline gelmesi düşüncesini savunmuştur.

Sungur (2012) yapılan turizm etkinliklerinin dış kaynakların çevreye duyarlı olduğu kadar içsel kaynakların duyarlılığını ele almıştır.

Surat (2016) Ekoturizm kavramın uzun vadeli, planlı, kültürel ve doğal kaynakların koruma kullanma çerçevesinde aynı zamanda kaynakların fiziksel ve biyolojik yapısının bozulmayacak şekilde diye tanımlamıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Materyal

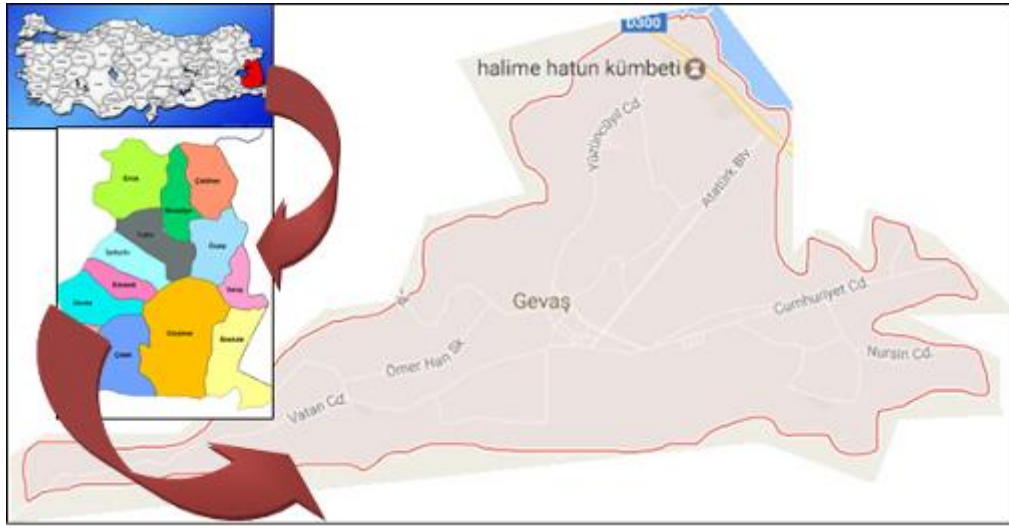
Gevaş ilçesinin sahip olduğu kültürel ve doğal özellikler araştırma materyalini oluşturmaktadır. Gevaş ilçesinin doğal ve kültürel turizm değerleri ile kırsal turizm potansiyelini belirlemek üzere hazırlanan anket formları araştırmanın diğer materyallerini oluşturmaktadır. Araştırma için “Kırsal Turizm Açısından Gevaş ilçesi ve yakın çevresinin durum değerlendirme formu”, “yerel halkın ve ziyaretçilerin kırsal turizme olan yaklaşımlarının belirlendiği anket formu (Ek 1)” ve ilçenin güçlü-zayıf yönleri ile yapılan ya da yapılacak faaliyetler sonucu ortaya çıkan fırsat ve tehdit unsurlarını belirleyebilmek için yapılan “SWOT Analizi için formlar” hazırlanarak, görüşmeler sırasında kullanılmıştır. Tez çalışmasında, elde edilen verileri değerlendirmek ve yorumlamak için aşağıda belirtilen veri ve materyaller harita, doküman, rapor, resim ve programlar kullanılmıştır;

- Microsoft Excell programı,
- Orman Genel Müdürlüğü tarafından üretilen Orman Amenajman Planları ve raporları,
- İlçe ve yakın çevresine ilişkin resmi kurumların çalışma raporları,
- Alana ilişkin haritalar, uydu görüntüleri, fotoğraf ve video kayıtları,
- Konu ile ilgili yayınlanmış yerli ve yabancı dergi veya kitap, makale, proje, tez, yayınlar,
- İlçenin tanıtım videoları, yöre ile ilgili yayın yapan internet siteleri, ilçeye ait belediye, kaymakam, dernek ve kuruluşların internet siteleri, yardımcı materyal olarak yararlanılmıştır.

2.1.1. Araştırma Alanının Doğal ve Kültürel Özellikleri Coğrafi Konum

Araştırma sahasında bulunan İlçe Van ilinin güneybatısında yer almaktadır. İlçenin yüz ölçümü ise 727,5 km² dir. İl merkezine uzaklığı 40 km. dir. Gevaş ilçesi Artos Dağı veya Çadır Dağı olarak da bilinen (3650 m.) eteğinde kurulmuştur (Şekil.6).

Gevaşın doğuda Gürpınar ilçesi, batıda Hizan (Bitlis) ve Tatvan (Bitlis) İlçeleri mevcut, kuzeyinde ise Van Gölü, kuzeydoğusunda Edremit, güneyinde ise Çatak, güneybatısında Bahçesaray ilçeleri mevcuttur. Araştırma sınırlarında yer alan Gevaş İlçesine bağlı Abalı Aladüz, Altınsaç, Aydınocak, Bağlama, Dağyöre, Daldere, Değirmitaş, Dilmetaş, Dokuzağaç, Göründü, Gündoğan, Hasbey, İkizler, İnköy, Kayalar, Kazanç, Kızıltaş, Koçak, Kurultu, Kuşluk, Timar, Törelî, Uğurveren, Yanıkçay, Yemişlik, Yoldöndü ve Yuva köyleri bulunmaktadır (URL 6, 01.07.2019). İlçede bulunan en önemli akarsu olan ve aynı zamanda Van Gölüne dökülen Hoşap Suyudur.

Şekil . 6 Çalışma Alanının Haritadaki Konumu ve İlçenin Görüntüsü

Tarihi Değeri

İlçenin tarihi M.Ö 5 bin yılları arasına dayanmaktadır. M.Ö 8-9. yy yılları arasında Urartuların buraya geldiği ve aynı zamanda M.Ö. 5.000 yıllarında Sümerlerin de buraya gelip ve buradan da Mezopotamya'ya göç ettiği, aynı yüz yılları arasında Me-

te istilasına uğradığı ve daha sonra Pers İmparatoru döneminde kurulmuş medeniyetin izlerini taşımaktadır. İlçe Malazgirt Zaferi ile Türk topraklarına dahil olmuş. Van iline bağlı olarak varlığını devam etmiştir. 1927 yılında şimdiki mevcut yerinde olan geniş bir araziye kurulmuştur (URL-7,05.07.2019).

Bitki Örtüsü

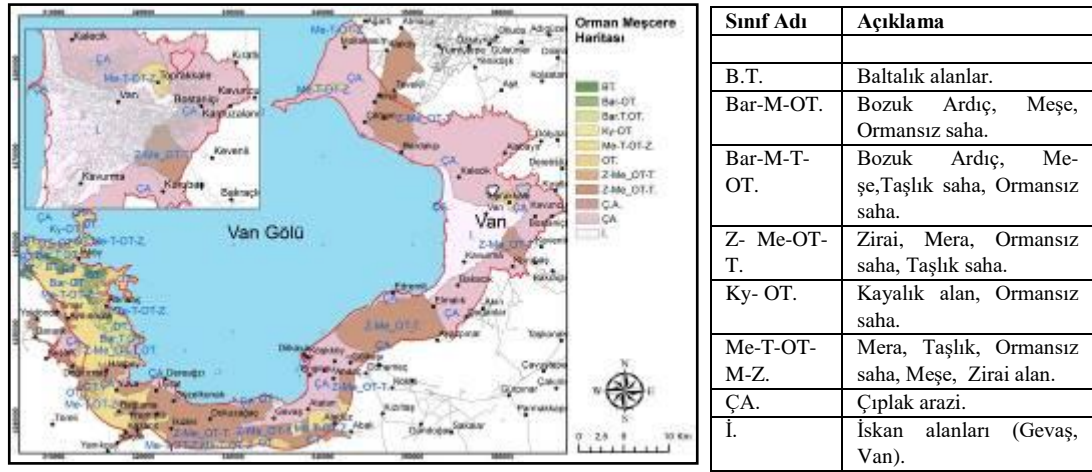
Bir bölgede yer alan doğal bitki örtüsü bölgenin kalkındırılmasında ve turizm açısından çok önemli bir faktördür. Özellikle yeşil alanlar, ormanlar, ve güzel manzara açısından birçok rekreatif aktivitelere imkan sunmaktadır. Araştırma alanında doğal koşullar, bitki örtüsü açısından orman için elverişli olmasına rağmen Nemrut Kalderası içindeki huş (*Betula pendula*), titrek kavak (*Populus tremula*) gibi ağaçlar ile su boylarındaki kavak ve söğüt ağaçları dışında ilçede çok fazla ormanlık alan bulunmamaktadır. Yörede yıllarca yapılan arazi otlatmaları ve tahribatlar sonucu ormanlık alanların yerini uzun boylu antropojen stepler almıştır. Van'a özgü olan ve aynı zamanda endemik olan ters lale (*Firitillaria imperialis*) Gevaş'ta ilkbaharda görsel şölen oluşturmaktadır.

Gevaş ilçesi ve yakın köylerde bulunan orman tipi genelde İkizler, Dokuzağaç, Yuva, Bağlama, Güzelkonak ve Altınsaç köylerinde daha çok zirai, mera, ormansız saha ve taşlık saha daha fazladır. Bu yerlerde hayvan otlatmacılığın çok olduğu yerlerdir. İnköy ve çevresine baktığımızda bozuk ardıç, ve meşelerin çok yoğun olduğu yerlerdir. İnköy'ün daha uç kısımlarına gidildiğinde sık baltalık alanlar mevcuttur. Dilkaya, Köşküyü ,Enginsu ve Atalan köylerinde daha sık olarak çıplak araziler mevcuttur.Çiftçilerin çoğu burada yılın belli dönemlerinde topraklarını nadasa bırakıyor özellikle Abalı ve Aladüz köylerinde sıkça mera alanları mevcuttur (Şekil 8) (Bingöl, 2004). Akdamar Adasında mevcut olan endemik olma özelliği taşıyan badem ağaçları (*Prunus dulcis*) koruma altına alınan kısımları birinci dereceden sit alan olarak ilan edilmiştir (Şekil 8-9).

Van Gölü Güney kesimlerinde olan İnköyü ve Altınsaç köylerinde ardıç (*Juniperus oxycedrus subsp. oxycedrus* ve *Juniperus excelsa*) ve meşe (*Oercus robur subsp.pedunculijlora* ve *Oercus patraea subsp. pinnaüloba*) ormanlarına rastlanmaktadır. Bingöl (2004)'ün yapmış olduğu "Deveboynu Yarımadası ve Çevresi (Gevaş-Van) Florası" adlı çalışmasında yer alan en çok taksona göre ilk üç cins ise

Astragalus, *Centaurea* ve *Silene* olarak belirlemiştir. Araştırma sahasında bulunan Altınşaç köyü 2300 m'ye kadar meşe (*Quercus petraeasubsp pinnatiloba*) toplulukları mevcuttur. Alanda bulunan *Orchis* spp. (salep) türleri ticari amaçla sökülüp ve her yıl yaklaşık 500 kg (kuru ağırlık) salep satılmaktadır (Bingöl, 2004).

Van ili endemik bitki haritasında Gevaşa bulunan kurak çayırların (E1) yoğun olduğu yerlerden biridir. Etrafında bir havza olarak durgun su yüzeyleri (C1) olması bataklık alanlara zemin hazırlamaktadır. Gevaş ilçesi kendi içerisinde diğer ilçelere oranla çok fazla endemik tür barındırmıyor Karışık yaprak döken ve konifer ormanlar (G4) ilçenin hemen her yerine dağılmış durumdadır. Özellikle geniş yapraklı yaprak döken ormanlar (G1) daha çok dış sınırlarda yayılım göstermektedir (Ek-2).

Şekil . 7 Orman Meşçere Haritası (Bingöl, 2004)

Şekil . 8 Akdamar Adası Sit Alanının Google Earth Görüntüsü

Şekil . 9 Akdamar Adasında ki Badem Ağaçları(*Prunus dulcis*)

Tablo 3. Çalışma Alanında Peyzaj Değeri Olan Bitki Türlerinden Bazı Örnekler

		
<p><i>Rhamnus frangula</i> (Barut Ağacı)</p>	<p><i>Erigeron sp.</i> (Şifâ Otu)</p>	<p><i>Creatagus sp.</i> (Altıç)</p>
		
<p><i>Rhus coriaria</i> (Derici Sumağı)</p>	<p><i>Rosa cannina</i> (Kuşburnu)</p>	<p><i>Fritillaria imperialis</i> (Ters Lale)</p>
		
<p><i>Cydonia oblonga</i> (Ayva Ağacı)</p>	<p><i>Malus domestica</i> (Elma)</p>	<p><i>Pirus Communis</i> (Armut Ağacı)</p>

Yaban hayatı

İlçe ve yakın çevresi av hayvanları ve yaban hayatı bakımından zengin bir potansiyele sahiptir. Dağlık arazilerde bulunan tavşan, tilki, dağ keçisi, ayı gibi hayvanlara çok sık rastlanırken kuş çeşitleri sayıca olarak çok fazladır. Dikkuyruk (*Oxyura leucocephala*), Uludoğan (*Falco cherrug*), kışın Ötücü kuğu (*Cygnus cygnus*) alanda yaşayan türler ve nesilleri alanda tehlike altındadır. Van Gölü martısı (*Larus armenicus*), Küçük kerkenez (*Falco naumanni*), Küçük akbaba (*Neophron percnopterus*) ve Kaya kartalı (*Aquila chrysaetos*) sahada çok sık görülen türlerdir. Aynı zamanda alanda çok sayıda yaban ördeklerine ve kazlara farklı mevsim aralılarında rastlamak söz konusudur (Durmuş ve Adızel 2014).

Doğal Peyzaj Özellikleri

Araştırma alanı olan ilçe, dünyanın en büyük sodalı gölü olan Van Gölü'nün kuzeybatı kıyı kesimlerinin kıyısından başlayarak güney yönüne dik bir eğim ile yükselmesinden dolayı büyük akarsular meydana gelmemiştir (Şekil 10). Alanının batısında Yanıkçay Deresi ve Çadır (Artos) Dağı eteklerinden ve dağlık alanlardan beslenerek Van Gölü'ne dökülen kısa küçük akarsular da araştırma alanında yer almaktadır. Artos Dağı, görüntüsü itibarıyla aynı zamanda Çadır Dağı olarak da bilinmektedir. Van Gölünün sayesinde oluşan mikro klima sayesinde Artos dağının güney ve kuzey yüzü arasında iklim açısından önemli derecede fark mevcuttur (Alaeddinoğlu 2006). Artos (Çadır) Dağı çok soğuk ve sert rüzgârlara rağmen alanın iklimini önemli derecede yumuşatmaktadır. Doğa sporları, volkanik özelliği ile flora

ve faunasıyla bilim adamlarınca çok önemli olarak da görülmektedir. Dünyada Artos dağına aynı özellikleri taşıyan dağ Yeni Zelanda'da bulunmaktadır. (Çiftçi ve ark, 2008).

Şekil . 10 Van Gölü Eteklerinde Gevaş(Orijinal)

İnköy ve Altınsaç bölgeleri dağlık ve kayalık alanlar olduğundan dolayı, bu yerlere karayollarıyla ulaşım sağlamak mümkün fakat zor ve zaman alıcı olmaktadır. Tekne kullanılmasıyla daha rahat şekilde ulaşım sağlamak mümkün olmaktadır. (Çiftçi ve ark, 2008; Anonim, 2016a; Anonim, 2017a).

Tarihi Değerleri

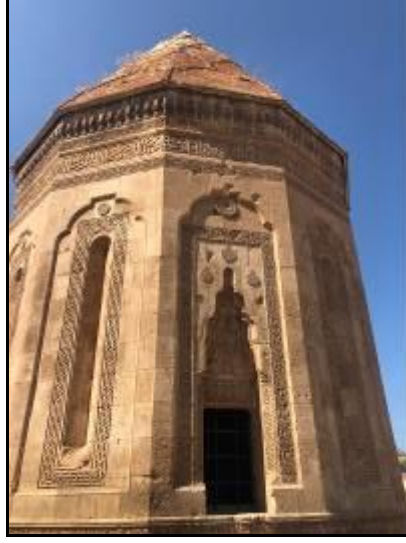
Yörede birçok tarihi yapı, kilise, cami, kale ve manastırlar bulunmaktadır. Yöre ve yakın çevresinde Ortaçağ ve sonrası inşa edilen birçok tarihi ve mimari yapıların başında dini yapılar mevcuttur. Bölgenin tarihi geçmişi Eskiçağ dönemine kadar gitmektedir. Aynı zamanda farklı İslam ve Türk devletlerinin alanda oluşturmuş oldukları tarihi kalıntı ve miraslar, bölgede kültürel canlılığın üst düzeyde olduğunun bir göstermektedir. Hıristiyan Ermenilerin yaptığı dini eserler arasında ise mabet ve manastır kuruluşları hem mimari hem de süslemeler ile ön plandadır. İlçede Selçuklulardan kalma bölgenin ikinci büyük mezarlığı olan ve 400'den fazla mezarı içinde barındıran Selçuklu Mezarlığı vardır (Baş ve Gül 2018). Bu mezarlığın yanı sıra Urartular devrinde yapılmış ve sonradan Selçuklular zamanında kullanılmış olan Selçuklu taş ve oyma sanatı kendine has yapısını süsleme ve hat sanatının en güzel örneklerinden olan Halime Hatun Kümbeti ilçede bulunmaktadır (Şekil 11) (Baş ve Gül 2018).

Şekil . 11 Gevaş ilçesinin Tarihi Yerleri (Anomin, 2018)

Halime Hatun Kümbeti ve Selçuklu Mezarlığı

Gevaş Selçuklu Mezarlığı doğu tarafında yer almaktadır. Giriş kapıdaki yazıya göre Melik İzzeddin tarafından 1335 yılında, kızı Halime Hatun için yaptırılmıştır. İki katlı olarak inşa edilmiş olan bu kümbetin doğudaki kapısına merdivenle inilmektedir. Üst taraftan piramidal olan bir örtü ile örtülmüş olan kümbet, düzgün kesme taş malzemeleri ile inşaa edilmiştir. Aralardaki yüzeyleri üçgen nişler ile desteklenmektedir (Şekil 12) (URL-8, 05.07.2019).

Şekil . 12 Halime Hatun Kümbeti ve Selçuklu Mezarlığından görüntüler

Gevaş Göründü Kırmızı Kilise

Bu kilise Gevaş İlçesi Göründü (Mihrapit) Köyünün yaklaşık 5km kuzeyinde yer almaktadır. Kilise 12m*6m büyüklüğünde dikdörtgen plan üzerine yapılmıştır. Kilisenin içi üç bölmeye ayrılmıştır ve bu bölümün kuzeyinde yandaki şapele geçişi sağlayan kapının bulunduğu kısımdan oluşmuştur. Kilisenin ortası sivri kemerlere oturtulan bir kubbe ile kapatılmıştır (Şekil 13) (URL-9,08.07.2019).

Şekil . 13 Gevaş Göründü Kırmızı Kilisesinden görüntü

Thomas Manastırı (Altınsaç Kilise)

Van ili Gevaş ilçesinin Altınsaç köyünde bulunan kilise, Van Gölüne bakan bir vadinin üzerine kurulmuştur. XIII. yy.dan önceye dayanan kilise, 1671 de restore edilerek batısına bir de jamatun yapı eklenmiştir. Kiliseye ait çoğu yapıların hepsi yıkıl-

mış olmasına rağmen kilise günümüzde halen sağlam bir konumdadır (Şekil 14) (URL-10,05.07.2019).

Şekil . 14 Thomas Manastırı Altınbaş Kilisesinden görüntü

Gevaş Gelengeh Kalesi

Van - Tatvan Karayolunun Gevaş ilçesinin ayrımında Van Gölü'nden 200m kadar içeride bulunan aynı zamanda Gevaş Ovasının tepesinde yer alır. Şuan oldukça yıkık durumdadır (Şekil 15) (URL-11,05.07.2019) .

Şekil . 15 Gevaş Gelengeh Kalesinden görüntü

İzzettin Şir Cami

Gevaş ilçesinin Hişet Mahallesi'nde yer almaktadır. Üzerinde yapılan inşasına ilişkin herhangi bir bilgi olmamasına rağmen Van ve Hakkari illerinin hakimi olan İzzettin Şirin yapıldığı söylenmektedir. Genel olarak cami XIV-XV yüzyılları arasın-

daki tarihlere dayanmaktadır. Yapı, kare plan üzerine yapılmış, kuzey duvarına bitişik medreseden oluşmaktadır (Şekil 16) (URL-12,05.08.2019).

Şekil . 16 Gevaş ilçe merkezinde bulunan İzzetin Şir Camisinden görüntüler

Ağın Mezrasındaki Deveboynu Manastırı

Surp Harutyun Manastırı, Van Gölü'nün güney kıyısında, yer alır. Gabudgoğ Yarımadası'nın [Akkül Dağı] en kuzey ucunda, Ağın köyünün ve Şakhor [Ahnatap] Köyü'nün ilerisinde yer alan küçük bir körfezin en uzak noktasında inşa edilmiştir (Şekil 17) (URL-13,05.07.2019).

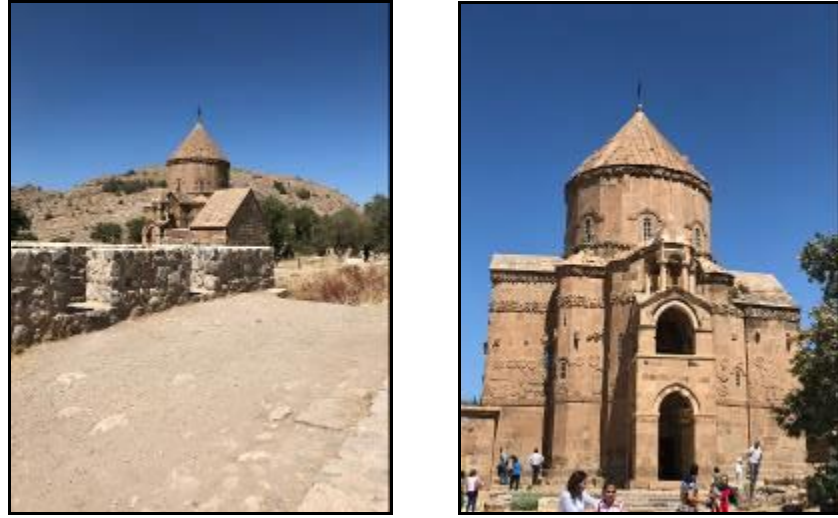

Şekil . 17 Ağın Mezrasındaki Deveboynu Manastırından görüntü

Akdamar Kilisesi

Akdamar adasında yer alan, Van ilinin Gevaş ilçesi'nde bulunan ve Van Gölü kıyısına 3 km uzaklıkta yer almaktadır. Kilise, kutsal haç adına Vaspurakan Kralı 1.Gagik tarafından M.S 915 ile 921 tarihleri arasında Keşiş Manuel'e yaptırılmıştır.

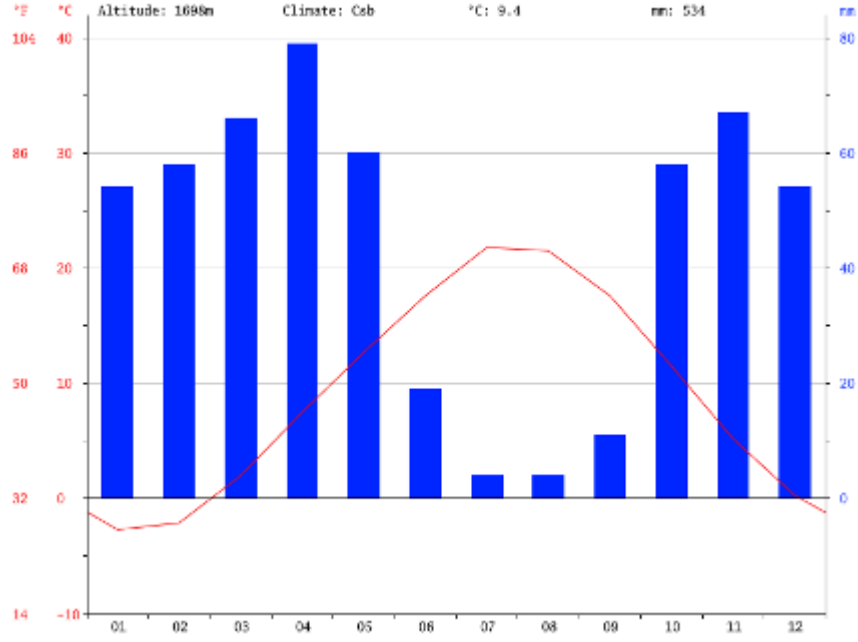
Kilisenin kubbesi yerden yüksekliği 20.40 metredir. Kilisenin etrafını çeşitli taş kabarmalarda İncil ve Tevrat'tan konu edinilen konular ve av sahneleri işlemeleri mevcuttur. Bu nedenle, inanç turizmi açısından çok büyük bir potansiyel oluşturmaktadır. Ayrıca, uluslararası arenada bilinen önemli bir kültürel varlık olan Akdamar Adası içinde yer alması ve muhteşem manzarasıyla da turistik bir çekim merkezi durumundadır. Yzlm ise 70.000 m2 olan adanın kıyı uzunluğu 3 km'yi bulmaktadır (şekil.18) (Alaeddinoğlu, 2006).

şekil . 18 Akdamar Kilisesinden görüntüler

İklim

Gevaş ilçesinde sıcak ve ılık bir iklim hakimdir. Genellikle kiş ayları çok sert yaz aylarında ise yağışlı geçmektedir. Gevaş ilçesinin yıllık ortalama olarak sıcaklığı 9.4'dır. Yıllık ortalama yağış miktarı ise 534 mm dir. 4 mm yağışla Temmuz yılın en kurak ve sıcak ayıdır. Ortalama 79 mm yağış miktarı ile en fazla yağış Nisan ayında düşmektedir. İlçenin iklimi, kişları soğuk uzun ve sert geçer yazları ise sıcak ve kurak geçer. Sonbahar aylarında ise şiddetli fırtınalar grlmektedir (şekil.19) (URL-14,05.07.2019).

Şekil . 19 İlçeye Ait İklim Verileri (URL-15,05.07.2019).

2.2.Yöntem

Araştırma; yöntemin belirlenmesi, konu ve araştırma alanı ile ilgili bilgilerin toplanması, anketlerin hazırlanması, anketlerin ön testten geçirilmesi, anketin uygulanması ve verilerin değerlendirilmesi şeklinde yürütülmüştür.

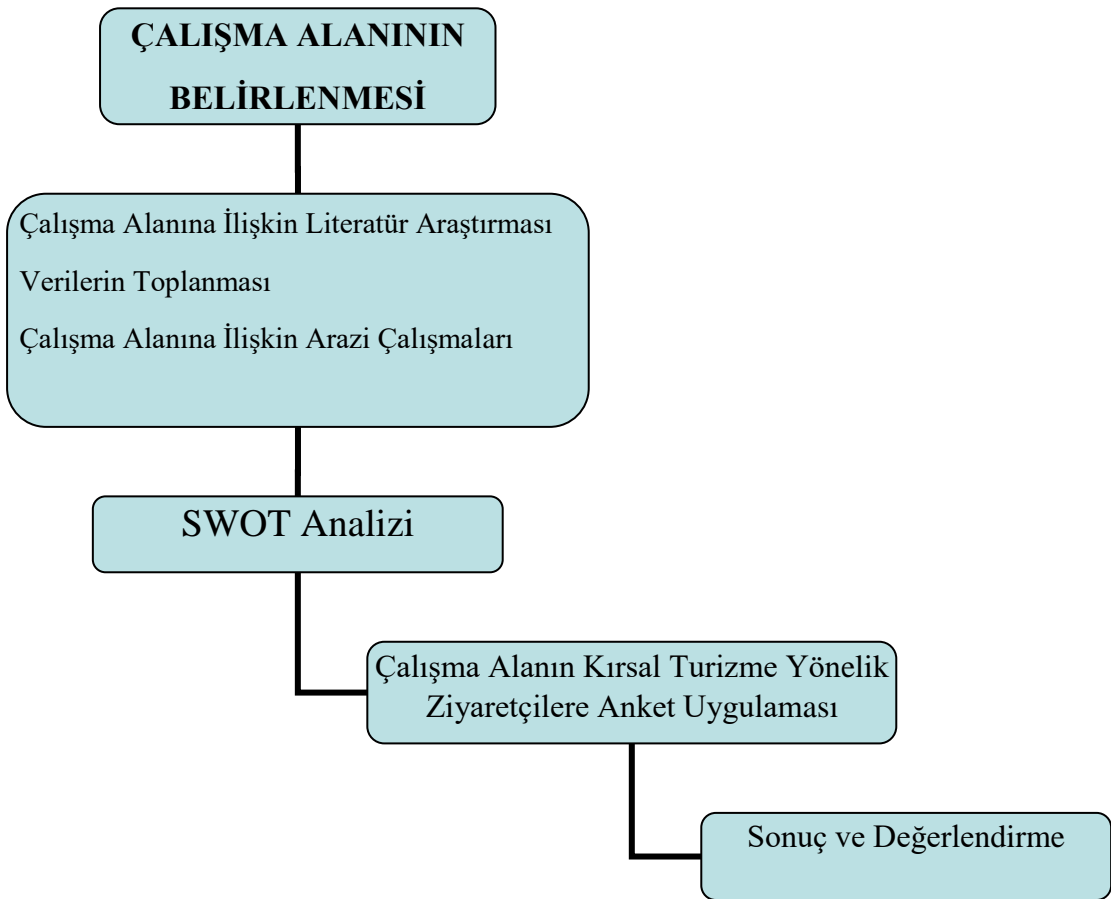
Bu araştırma 4 aşamadan oluşmaktadır (Şekil 20).

1. Aşama; çalışma alanının belirlenmesi, amaç ve kapsam kısmının oluşturulması. Bu aşama aynı zamanda büro çalışmalarının yapıldığı aşamadır. Bu aşamada, çalışmaya temel oluşturabilecek kavramların, araştırmaların yöntemlerin ve değerlendirilmelerin olduğu verilerin elde edilmesi. İlçenin doğal ve kültürel kaynak değerlerinin kırsal turizm açısından değerlendirilebilmesi için yörenin doğal, tarihi ve kültürel kaynak değerleri tanımlanmıştır.

2. Aşama; konuyla ilgili doğrudan ilişkili olan 15 Akademisyen, Gevaş Belediyesinde çalışan yetkili 5 kamu personeli, Gevaş Kültür İşleri Müdürlüğünde çalışan yetkili 5 kamu personeli, turizm sektöründe hizmet veren 10 işletme sahibi olmak üzere toplam 35 kişi ile SWOT analizi değerlendirme faktörleri belirlenmiştir.

3. Aşama; arazi çalışmaları yapılmıştır. Arazi çalışmaları Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül 2018’de yapılmıştır. aynı zamanda araştırma alanı ile ilgili görsel ve literatür verileri toplanmıştır. Bu veriler ışığında anket çalışmaları için gerekli formlar hazırlanmış (Ek-1) ve Haziran- Eylül tarihleri arasında ise hem arazi çalışmaları hem de anket çalışmaları yapılmıştır. Bu aşamada halkın ve ziyaretçilerin kırsal turizm konusundaki görüşlerinin belirlenmesinde standart formlar aracılığı ile yerinde anket yöntemi kullanılmıştır.

4. Aşama; son aşamada ise konu ile ilgili olarak değerlendirmeler yapılmış ve öneriler geliştirilmiştir (Şekil 20).

Şekil . 20 Çalışmanın Akış ve Gelişim Şeması

Şekil . 21 Ziyaretçilerle yapılan anket çalışmasından görüntü

Bu çalışmanın ikinci aşaması olan ilçenin kırsal turizm potansiyelin ortaya koyabilmek amacıyla da SWOT Analizi tekniğinden faydalanılmıştır. SWOT Analizi tekniği ilk olarak Heinz Weilrich tarafından ortaya atılmıştır. SWOT Analiz Tekniği potansiyel ve mevcut turizm faaliyetlerini belirleyip ve bunların planlaması, sürdürülebilirliği için çeşitli rasyonel yaklaşımlarda bulunmasına yardımcı olur. SWOT Analizi Tekniği, çalışma ile ilgili mevcut güçlü yanlar (avantajlar) ve zayıf yanlar (dezavantajlar) ile birlikte gelecekte oluşabilecek fırsatlar ve tehditler önceden tespiti yapılarak planlama ve yönetim aşamasında karar vermede kullanılan bir araştırma tekniğidir (Gürlek 2002).

SWOT kelimesi, Strengths (Güçlü yanlar/Avantajlar), Weaknesses (Zayıf yanlar/Dezavantajlar), Opportunities (Fırsatlar) ve Threats (Tehditler) kelimelerinin baş harflerinden meydana gelmektedir. Aktan (1999)'a göre planlamalarda SWOT Analizi yapılmasının başlıca iki yararı sözkonusudur. İlk olarak, SWOT Analizi yapılarak güçlü ve zayıf yönler ile karşı karşıya bulunan fırsatlar ve tehdit unsurları ortaya konulur. Bu anlamda SWOT bir "mevcut durum" analizidir. SWOT Analizi aynı zamanda gelecekte oluşabilecek durumların tespit ve tahmin etmeye yarayan bir analiz veya araştırma tekniğidir. Bu ikinci anlamda SWOT bir "gelecek durum" analizidir. Bu açıklamalar doğrultusunda SWOT Analizini yakını ve uzağı görmeyi sağlayan bir gözlük olarak algılanabilir (Polat 2006).

Çalışmanın 3. Aşaması olan anket çalışması için örnekleme büyüklüğünün saptanmasında Akten (2000) ve Mansuroğlu (2006) tarafından kullanılan ve aşağıda açık-

lanan formülden yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini Van ili Gevaş ilçesinde oturan ve ilçeyi ziyarete gelen kişiler oluşturmaktadır. Anket çalışması rastlantısal olarak karşılıklı görüşme yolu ile uygulanmıştır.

$$N = Z^2NPQ / N^2D + Z^2PQ$$

$$n = 1.96^2 \times 28.620 \times 0.95 \times 0.05 / 28620 \times 0.05^2 + 1.96^2 \times 0.95 \times 0.05$$

$$n = 73$$

n = Örnek büyüklüğü

Z = Güven katsayısı

P = Ölçülmek istenen özelliğin kitlede bulunma ihtimali

$$Q = 1-P$$

N = Ana kütle büyüklüğü (Gevaş nüfusu kişi) 28.620

D = Kabul edilen örnekleme hatası (çalışma için %5'lik örnekleme hatası öngörülmüştür)

Anket çalışması 2018 yılı Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları içerisinde toplam dört ayda tamamlanmıştır. “Yerel halkın ve ziyaretçilerin kırsal turizme olan yaklaşımlarını belirlendiği standart anket formu” araştırma alanı içinde yaşayan 18 yaş üzerinde, farklı sosyo-ekonomik düzeydeki kişiler, bireylerle yapılmıştır. Anket yapılacak denek sayısı, araştırma alanı dikkate alınarak, %95 güven aralığının da 73 kişi olarak saptanmıştır. Çalışma 18 yaşın üzerindeki, topluluk içerisinde rasgele seçilen 75 kişi ile yürütülmüştür. Anket formunda yer alan sorular yerel halkın sosyo-ekonomik yapı özellikleri, Gevaş ilçesinin doğal ve kültürel turizm potansiyeli, turizm gelişmelerine yönelik yaklaşım ve tercihlerini değerlendirme kapsamında hazırlanmıştır (Ek-1). Toplam soru sayısı 17 adet olup, kapalı uçlu, açık uçlu ve derecelendirmeli şekilde hazırlanmıştır. “Çalışmada veriler elektronik ve gerekli literatür taramaları ile ikincil veri kaynaklarından elde edilmiştir. Öncelikli veri kaynaklarını anket çalışması oluşturmaktadır. Anket çalışması anket soruları biçiminde sunulmuştur.

17. Soru kırsal turizm etkinliklerini gerçekleştirebilmek için ilçenin sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel kaynak değerlerinin önem dereceleri sorgulanmıştır. 17. soru sadece yöre halkına yönlendirilmiştir. Sorgulamada “Likert ölçeği” kullanılmıştır. Likert ölçeği, ankete katılanların bir araştırma ile ilgili yargılarını tespit etmek için

kullanılır. Ölçeğin hazırlanmasında, öncelikle bir tutum objesi hakkında tutum ifadeleri toplanarak çeşitli kriterlere göre ayrılır ve ölçek halinde ifade edilir. Araştırmamızda cevap seçeneklerinin ya da ölçek derecelerinin belirlenmesinde, en yaygın olarak kullanılan, çok önemliden önemsizye göre sıralanan 4'lü sistem kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu Ek-1.de sunulmuştur. Kapsamlı bir literatür araştırması sonucu belirlenen bu sorularda, cevaplayacakların kırsal turizm etkinlikleri kapsamında Gevaş ilçesinin çekiciliklerinin önem sırasına göre sıralamaları istenmiştir. En olumlu seçenek en üst, en olumsuz seçenek ise en alt puanı (1=çok önemsiz, 2= az önemsiz, 3= önemli, 4=çok önemli) olacak şekilde sıralanmıştır. Bu yöntemde daha önce tespit edilmiş olan bilgiler ışığında Gevaş ilçesinde kırsal turizmin etkinliklerinin gerçekleştirilebilmesine yönelik yöre halkının ve ziyaretçi olarak gelen bireylerin bakış açıları, görüşleri ve algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Ankete katılanlardan alınan cevaplar toplanarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve Microsoft Excell programı kullanılarak elde edilen sonuçlar doğrultusunda yorumlamalar yapılmıştır”.

3. BULGULAR ve TARTIŞMA

Turizm değerleri kültürel ve doğal değerler olarak ikiye ayrılmaktadır. Doğal değerler topografya (dağlar, kanyonlar, plajlar, mağaralar, volkanlar, fosil alanları), iklim (sıcaklık, yağış, gün ışığı), hidroloji (göller, nehirler, şelaleler, sıcak sular), yaban hayatı (memeliler, kuşlar, böcekler), vejetasyon (ormanlar, meralar), konum (merkezilik, uçluk) şeklinde alt sınıflara ayrılabilir (Weaver ve Opperman, 2000). Kültürel değerler ise, yer (tarih öncesi kalıntılar, tarihi mekânlar) veya olay (fuar, panayır, folklorik törenler) şeklinde oluşmaktadır (Weaver ve Opperman, 2000). Turizm bakımından doğa bir çekim kaynağı olarak işlev görmüştür. Kültürel değerlerin, tüketimden çok keşfi gerektiren çekicilikleri, kırsal turizm bakımından önem arz etmektedir. Bu yönden çalışma alanının doğal ve sosyo-ekonomik yapısı ve kültürel özellikler incelenmiş ve mevcut turizm değerleri ortaya konmaya çalışılmıştır (Tablo 4) .

Tablo 4. Gevaş İlçesinin Turizm Çekicilikleri

GEVAŞ İLÇESİNİN TURİZM ÇEKİCİLİKLERİ	
Doğal Çekicilikler	Tarihi Ve Kültürel Çekicilikler
<ul style="list-style-type: none">• Artos Dağı,• İnköy koyu• Altınsaç köyü• Göründü Sazlıkları• Akdamar Adası• Üç Mağaralar• Kuş Adası• Van gölü kıyı şeridi• İlçenin sahip olduğu kuş türleri (<i>Falco naumanni</i> (küçük kerkenez), <i>Pyrhocorax pyrrhocorax</i> (kırmızı gagalı dağ kargası), <i>Nycticorax nycticorax</i> (gece balıkçılı), <i>Egretta garzetta</i> (küçük akbalıkçıl), <i>Columba livia</i> (kaya güvercini), <i>Corvus monedula</i> (cüce karga) ve nesli tehlike altında olan <i>Larus armenicus</i> (Van Gölü Martısı))• İlçede bulunan endemik tür olan <i>Firitillaria imperialis</i> (Ters Lale)	<ul style="list-style-type: none">• Akdamar Adası Kilisesi• İzzettin Şir Camisi,• Halime Hatun ve Selçuklu Mezarlığı,• Kırmızı Kilise,• Ağın Mezrası Deve boynu Mevkii Kilisesi, Altınsaç Köy İçi Kilisesi ve Manastırı (Surp Thomas Manastırı),• Altınsaç Varis Mezrası Mevkii Kilisesi, Hasbey Şapeli• Göründü Manastırı• Kuş adası ve manastırı• Varis Bölgesi Ermeni Yerleşimi (sadece kalıntılar var/ulaşım zor)• Dilmetaş islam mezarlığı• Gelengeh kalesi• Bağlama kilisesi• Üç mağaralar• Artos Doğa ve Kültür Festivali,• Akdamar Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Şenliği,• Gevaş Turizm Festivali• Bisiklet Festivali• Gırgıranı, Tekayak, Koçeri, oyunları• keledoş yemeği, cılbır, pişirok, helis en önemli yöresel yemekleri

3.1. Gevaş İlçesinin Kırsal Turizm Değerleri Açısından Mevcut Durumu

- ✓ Van ili Gevaş ilçesinde bulunan Akdamar Kilisesi, Ortodokslarca çok önemli kabul gören, en önemli Hıristiyan inancı mabedi olarak bilinmektedir. Aynı zamanda her yıl düzenli olarak Eylül ayında ayinler düzenlenmektedir.
- ✓ Akdamar Adası, hem üzerinde bulunan ve her yıl yüzlerce turistin ziyaret ettiği Akdamar kilisesi hem de doğal yapısı ile önemli bir turizm değeri taşımaktadır.
- ✓ Gevaş ilçesi, kültürel ve arkeolojik değerler açısından zengin olup, Urartu medeniyetine ev sahipliği yapmış ve halen bu medeniyetin izlerini taşıyan birçok tarihi eseri barındırmaktadır. İlçe tüm mevcut kültürel ve tarihi değerleri ile önemli bir turizm potansiyeli taşımaktadır.
- ✓ İlçenin de sınır olduğu Van Gölü ve kıyısında bulunan birçok sahil, ilçede turistik faaliyetlerin geliştirilmesi için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Özellikle ilçeye bağlı İn Mahallesi'ndeki Ağın, Altınsaç ve Deveboynu koyları ve kamp alanlarının bulunması yaz ayları boyunca yoğun bir kullanıcı faaliyetinin olmasına neden olmaktadır. Özellikle yerli halka hizmet veren bu kıyılar Temmuz-Ağustos aylarında ve hafta sonlarında rekreasyon amaçlı yoğun olarak kullanılmaktadırlar.
- ✓ Gevaşta çayın kıyılarında oluşmuş sazlıklarda *Bolboschoenus maritimus var. maritimus*, *Typha latifolia*, *Phragmites australis*, *Schoenoplectus lacustris subsp. tabernaemontani*, *Sparganium erectum subsp. erectum* ve *S. erectum subsp. microcarpum* vb. bitki türleri mevcuttur. Özellikle göç dönemlerinde alanın ornitolojik zenginliği artmaktadır. Nesli dünya çapında tükenme tehlikesi altında olan ve alanda üreyen Dikkuyruk ördeği (*Akbaş*) (*Oxyura leucocephala*) ilkbahar'da alanda görmek mümkündür. Böylelikle göç zamanında kuşların toplanma alanlardan biri olması alanın değerini arttırmaktadır.
- ✓ Gevaş'ta bulunan Göründü Köyü Sulak Alanı, Akdamar Adası'nın güneybatısında, Van Gölü'nün güney kıyısında yer almaktadır. Yerleşim yerlerinden uzak mesafede bulunması nedeniyle bu sazlığın doğal yapısı korunmuştur. Alanın su varlığı ve mevcut bitki örtüsü, sunduğu manzara imkanları ve sahip olduğu doğal yapısı

ile görsel peyzaj değeri yüksek bir alandır. Bu alanda; kuş gözlemciliği, doğa yürüyüşü ve foto safari gibi etkinliklerin yapılabileceği yüksek bir potansiyele sahiptir. Akdamar adası yakınında bulunan kuş adası da üzerinde bulunan kilise si ile görsel olarak peyzaj değeri yüksek manzaralar sunmaktadır.

✓ İlçede bulunan Artos Dağı ve çevresindeki trekking faaliyetleri aktif olarak gerçekleştirilmektedir. Ayrıca bu alanlarda kaya tırmanışları da yapılmaktadır.

✓ İlçede turizme kazandırılacak köyler ve bu köylerde konaklamayı sağlayabilecek, ev pansiyonculuğu için kullanılabilecek yöresel evler bulunmaktadır.

✓ Van Gölü'ne kıyısı olan ilçe ve yakın çevresi su sporları açısından önemli bir avantaja sahiptir. Özellikle inköy koyu ve altınsaç köyü kıyı sahili su sporları ve kamp aktiviteleri için uygun bir potansiyele sahiptir.

✓ İlçede doğal olarak yetişen aynı zamanda endemik bir tür olan *Firitillaria imperialis* (*Ters Lale*) kendine özgü görüntüsü ve özelliği ile flora turizm değeri açısından ön plana çıkmaktadır.

✓ Dini inançlar, turizm hareketlerinin hızlandırmada çok önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Birçok uygarlığı içeren, Hıristiyanlık, Yahudilik ve İslamiyet dinsel kimliklerin izlerini taşıyan Gevaş ilçesi, iz bırakmış birçok mekânlar bulunmakla beraber bu özelliği ile yerli halk ve yabancı ziyaretçilerin ilgi odağı olmuştur. Özellikle Van'a gelen yerli ve yabancı turistlerin ilk olarak tercih ettikleri yer Akdamar Adası ve Kilisesidir.

✓ Hem ulusal hem de uluslararası pazarda kendine has olarak bilinen ve kabul gören bir mutfığa sahip olan Van ve tüm ilçelerinde, gelen ziyaretçiler için en üst düzeyde zevk almalarına olanak sağlayan turistik bir deneyim haline getirilebilecek yeme içme festivalleri gerçekleştirilebilecek bir potansiyel mevcuttur.

✓ İlçe sınırları içerisinde bulunan Varis Bölgesi Ermeni Yerleşimine ait izleri taşıyan kalıntılar bulunmaktadır. Aynı şekilde Tatvan yolu üzerinde bulunan Gelengeh Kalesi de büyük bir kısmı yıkılmış olsa da halen kalıntıları bulunmaktadır. fakat ulaşım zorluğu nedeniyle bu iki alan bakımsızlıktan kaderlerine terk edilmiştir.

✓ Eski çağlardan beri yerleşmeye sahne olmuş olan ilçe ve yakın çevresi, kültürel zenginliğini her alanda hissettirmiştir. İlçe ve yakın çevresinde kurulan medeniyetlerin etkisiyle bu coğrafi avantaj ilçeye birçok zengin yöresel el sanatları ve çeşitliliği kazandırmıştır. Turizm açısından önemli olan el sanatlarının başında, halı ve kilim dokumacılığı, gümüş ve bakır işletmeciliği, el işlemleri, toprak ev eşyaları, yöresel kıyafetler gelmektedir. Aynı zamanda Urartulardan kalma halı- kilim dokumacılığı önemli bir potansiyele ve ulusal pazara sahiptir.

3.2. Araştırma Alanında Yapılan ve Potansiyel Turizm Etkinlikleri İnanç Turizmi

Gevaş ilçesi inanç turizmi açısından oldukça zengindir. Akdamar Adası Kilisesi İzzettin Şir Camisi, Halime Hatun ve Selçuklu Mezarlığı, Kırmızı Kilise, Ağın Mezarası Deve boyu Mevkii Kilisesi, Altınsaç Köy İçi Kilisesi ve Manastırı (St. Thomas Manastırı), Altınsaç Varis Mezarası Mevkii Kilisesi, Hasbey Şapeli ve Göründü Manastırı inanç turizmi açısından önemli yerlerdir.

Festival ve şenlikler

Gevaşta yapılan şenlik ve festivaller yöreye özgü geleneksel etkinliklerden oluşmaktadır. Yapılan bu faaliyetler sonucunda Gevaşın sahip olduğu turizm potansiyeli ön planda tutmak amacıyla, gelen ziyaretçi ve turistlere yörenin tanıtımı yapılarak bilgilendirilebilecekleri bir alanda gerçekleştirilir. Düzenli yapılmamakla birlikte yapılan şenlikler arasında Artos Doğa ve Kültür Festivali, Akdamar Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Şenliği, Gevaş Turizm Festivali ve Bisiklet Festivali (Şekil 22) sayılmaktadır (Aşur, 2017).

Şekil . 22 Gevaşta Yapılan Bisiklet Şenliğinden görüntü (Anomin, 2008)

Doğa yürüyüşü

İlçe çeşitli doğa oluşumları ile birlikte dağ yürüyüşü açısından önemli bir noktaya sahiptir. İlçede bulunan Artos dağı doğa yürüyüşü yapanlar açısından çok tercih edilmektedir(Şekil 23). İlç doğa yürüyüşü bakımından önemli olup Peyzaj açısından mevsim olarak değişiklikleri izleme imkanı tanıtılmaktadır. Vejetasyon çeşitliliği ve varlığı açısından diğer yörelere göre zengin olduğu için ilçeyi ziyaret edenler tarafından büyük bir ilgi görebilmektedir (Aşur, 2017).

Şekil . 23 Artos Dağı eteklerinde doğa yürüyüşü yapan turist kafiləsi

Kamp-karavan etkinlikleri

Altınsaç ve İnköy bölgesinin büyük bölümü gölün varlığı ve peyzaj yönünden yüksek değere sahip olmakla birlikte insan faaliyetleri açısından çok yoğun olmadığı için doğal zenginliklerini önemli oranda korunduğundan dolayı kamp- karavan turizmi için uygundur (Şekil 24.) (Aşur, 2017).

Şekil . 24 İnköy koyu kamp alanından görüntü

Dağ tırmanışı ve yamaç paraşütü

Bu spor aktivitesi Abalı ve Artos dağında yaz, kış yağış ve sert rüzgâr durumları olmadığı sürece uçuşlar yapılmaktadır. Artos (Çadır) dağı tırmanışına katılan yamaç paraşüt pilotları bu dağın göle bakan manzaranın etkisinde kaldıklarını söylenebiler (Şekil 25.) (Anonim, 2017).

Şekil . 25 Artos Dağı eteklerinde yapılan yamaç paraşütü (Anonim 2015)

Flora Turizmi

İlçe vejetasyon varlığıyla kırsal turizm potansiyeli açısından flora turizmine katkı sağlamaktadır. Artos, Altınsaç ve İnköy bölgeleri biyoçeşitlilik açısından zengin olup endemik türleri barındırmaktadır (Ek-2).

Gastronomi Turizmi

Gastronomi, kültürel mirasta yer alan yemek, folklor, müzik, giyim- kuşam, yaşam ve mimari gibi bileşenleri içermektedir. Düğünlerde özellikle oynanan oyunlar söylenen türkü ve maniler farklı özellikler taşımaktadır. Yöre halkı arasında en çok tercih edilen Gırgırani, Tekayak, Koçeri, oyunları oynanır. İlçe aynı zamanda mutfak zenginliği yönünden Van İli açısından önemli bir konuma sahiptir. Gevaş yemek çeşitlerinden biri olan keledoş yemeği, cılbır, pişirok, helis en önemli yöre yemekleridir.

Kuş gözlemciliği

Van İli kuş gözlemciliği ve göç açısından önemli bir güzergah üzerindedir. Van Gölü ve gölün çevresi bir çok sulak alana sahiptir. Bu alanlardan biri de kuş gözlem-

ciliği ve varlığı açısından önemli olan sulak alan ise Göründü dür. Gevaş açısından önemli olan kuş varlığı Akdamar Adasıdır. Akdamar Adasında yer alan *Falco naumanni* (küçük kerkenez), *Pyrrhocorax pyrrhocorax* (kırmızı gagalı dağ kargası), *Nycticorax nycticorax* (gece balıkçılı), *Egretta garzetta* (küçük akbalıkçıl), *Columba livia* (kaya güvercini), *Corvus monedula* (cüce karga) ve nesli tehlike altında olan *Larus armenicus* (Van Gölü Martısı) dir.(Durmuş ve Adızel, 2014).

Kelebek gözlemciliği

Son yıllarda araştırmacıların merakıyla doğada gözlemledikleri kelebeklerin fotoğraflarını çekmesi ve kelebeklerin türlerini bulma ile Türkiye’de son yıllarda kelebek gözlemciliği sürekli hale gelmiştir. Artos (Çadır) Dağı, kelebek çeşitliliği bakımından dünyada sayılı bölgelerden biridir. 200 tür kelebeğe ev sahipliği yapan Artos dağı doğaseverlerin, botanikçilerin uğramakta oldukları yerler olabilmektedir (Şekil 26) (Aşur, 2017).

Şekil . 26 Artos Dağı Eteklerinde rastlanılan *Glaucopsyche arion* (URL-15,2019)

Foto safari

Gevaş Artos ve Vangölü kıyısına sahip olduğu için ziyaretçi ve yerli halka güzel manzara sunabilme imkânına sahiptir. İlkbahar aylarında görülen mevsimlik soğanlı çiçekler, tepeler ve yüksek dağ zirvelerindeki kar görüntüsü, göl kenarında gün batımı ve kıyı alanındaki manzaralar yalnızca bu coğrafyada görülebilmektedir. Manzara seyri için özellikle Altınsaç bölgesi, Hişet kalesi ve sahil boyu uygunluk taşımaktadır (Aşur, 2017).

3.3.Swot Analizi Değerlendirmeleri

Gevaş ilçesi ve yakın çevresi için yapılan SWOT analizi değerlendirme sonuçları aşağıda Tablo 5’de verilmiştir.

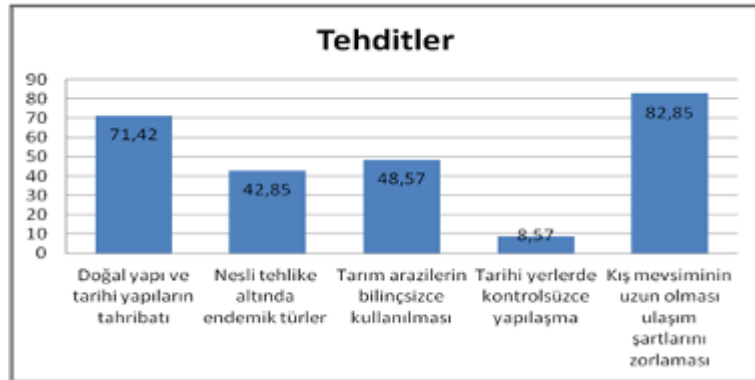
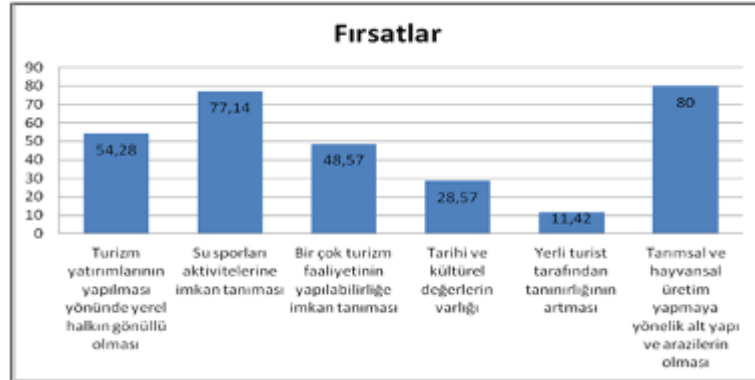
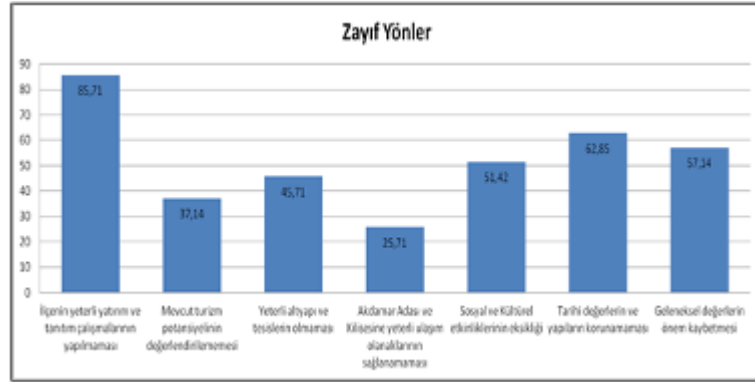
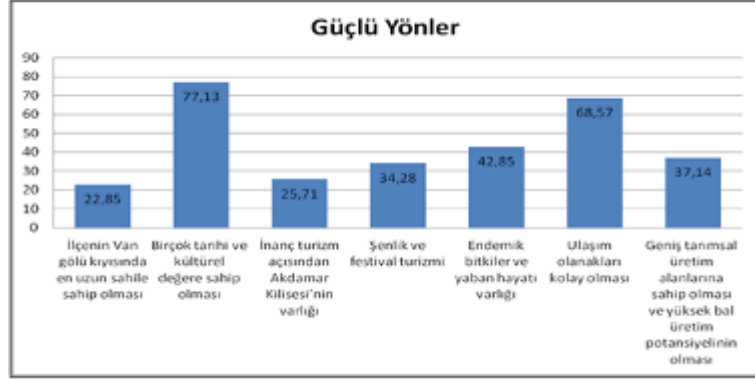
Tablo 5. Çalışma Alanın Mevcut Durumunu Ortaya Koyan SWOT Analizi Sonuçları

Güçlü Yanlar	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
İlçenin Van gölü kıyısında en uzun sahile sahip olması	8	22,85
Birçok tarihi ve kültürel değere sahip olması	27	77,13
İnanç turizm açısından Akdamar Kilisesi’nin varlığı	9	25,71
Şenlik ve festival turizmi	12	34,28
Endemik bitkiler ve yaban hayatı varlığı	15	42,85
Ulaşım olanakları kolay olması	24	68,57
Geniş tarımsal üretim alanlarına sahip olması ve yüksek bal üretim potansiyelinin olması	13	37,14
Zayıf Yönler		
İlçenin yeterli yatırım ve tanıtım çalışmalarının yapılmaması	30	85,71
Mevcut turizm potansiyelinin değerlendirilememesi	13	37,14
Yeterli altyapı ve tesislerin olmaması	16	45,71
Akdamar Adası ve Kilisesine yeterli ulaşım olanaklarının sağlanamaması	9	25,71
Sosyal ve Kültürel etkinliklerinin eksikliği	18	51,42
Tarihi değerlerin ve yapıların korunamaması	22	62,85
Gevaş ilçesinin turizm açısından yeterli alt yapıya ve tesislere sahip olmaması	11	31,42
Geleneksel değerlerin önem kaybetmesi	20	57,14
Fırsatlar		
Turizm yatırımlarının yapılması yönünde yerel halkın gönüllü olması	19	54,28
Su sporları aktivitelerine imkan tanınması	27	77,14
Bir çok turizm faaliyetinin yapılabilirliğe imkan tanınması	17	48,57
Tarihi ve kültürel değerlerin varlığı	10	28,57
Yerli turist tarafından tanınırlığının artması	4	11,42
Tarımsal ve hayvansal üretim yapmaya yönelik alt yapı ve arazilerin olması	28	80
Tehditler		
Doğal yapı ve tarihi yapıların tahribatı	25	71,42
Nesli tehlike altında endemik türler	15	42,85
Tarım arazilerin bilinçsizce kullanılması	17	48,57
Tarihi yerlerde kontrolsüzce yapılaşma	3	8,57
Kış mevsiminin uzun olması ulaşım şartlarını zorlaması	29	82,85

Yapılan SWOT Analizi değerlendirmeleri sonuçlarına bakıldığında Gevaş ve yakın çevresinin sahip olduğu zengin tarihi ve kültürel değerler (%77,13), turizm alanlarına

ulaşımın kolay olması (%68,57) gibi özellikler güçlü yön olarak değerlendirilirken, ilçede turizme yönelik yeterli yatırım ve tanıtım çalışmalarının yapılmaması (%85,71), tarihi değerlerin ve yapıların korunamaması (%62,85), geleneksel değerlerin önem kaybetmesi (%57,14), sosyal ve kültürel etkinliklerinin eksikliği (%51,42) gibi özelliklerde zayıf yön olarak değerlendirilmiştir (Tablo 5) (şekil 27). Özdemir (2014) ve Keskin (2016)'nin yaptıkları çalışmalarda güçlü yön olarak değerlendirdikleri tarihi ve kültürel değerlerin varlığı, bir turistik alanın ulaşılabilir olması, ulaşım olanağının kolay olması, değerli bitki ve yaban hayatının varlığı, düzenli festival ve şenliklerin yapılıyor olması gibi faktörlerin bu tez çalışmasında da güçlü yön olarak ön plana çıktığı görölmektedir.

SWOT analizi sonuçları incelendiğinde, tarımsal ve hayvansal üretim yapmaya yönelik alt yapı ve arazilerin olması (% 80), su sporları aktivitelerine imkan tanınması (% 77,14) , turizm yatırımlarının yapılması yönünde yerel halkın gönüllü olması (%54,28) gibi faktörler fırsatlar olarak değerlendirilirken, kış mevsiminin uzun olması ulaşım şartlarını zorlaması (% 82,85), doğal yapı ve tarihi yapıların tahribatı (%71,42) gibi özellikler de tehdit oluşturan faktörler olarak değerlendirilmiştir (Tablo.3) (şekil 27). Ayazlar ve Ayazlar (2016) yaptıkları çalışmalarda da yerel halkın turizm yatırımlarına açık olması, ilçenin ve çevresinin tanıtımına katkı sağlamada gönüllü olması gibi faktörleri turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi yönünde fırsat olarak değerlendirmişlerdir. Çalışma kapsamında yapılan SWOT analizinde ortaya çıkan fırsat faktörlerinden bir tanesi de yerel halkın turizm faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik yapılabilecek tüm yatırım ve tanıtım faaliyetlerinde aktif olarak yer alması faktörü gelmektedir. Rızaoğlu (2004) yaptığı çalışmada ise turizm faaliyetlerinin yapıldığı alanların su sporları aktivitelerine imkan tanınması bir fırsat olarak değerlendirmiştir. Elde edilen sonuç çalışma da elde edilen SWOT analizi sonuçlarıyla örtüştüğü görölmüştür.

Şekil . 27 SWOT Analizi Sonuçları

3.4. Ziyaretçilerin Görüşlerini Belirlemeye Yönelik Yapılan Anket Çalışması Değerlendirmesi

Araştırma kapsamında yapılan anket çalışmasında, ziyaretçilerin demografik yapıları (Tablo 5) ve yörenin sahip olduğu doğal ve kültürel değerleri tanıma durumları, turistlerin alanı ziyaret sebepleri ve turistleri motive eden durumlar, ziyaretçilerin konaklama şekilleri, süresi, kimlerle geldikleri ve alanı tercih etme nedenleri, Gevaş'ta yapılabilecek kırsal turizm faaliyetleri ve bu faaliyetleri gerçekleştirme aşamasında karşılaşılan sorunlar veya olumsuzlukları ve alanın taşıdığı kriterlerin ziyaretçiler için önem dereceleri belirlenmeye çalışılmıştır (Tablo 6 -7 ve Şekil 28).

Tablo 6. Ankete Katılanların Demografik Özellikleri

Demografik Değişkenler	Kategori	(N)Frekans	%
Cinsiyet	Erkek	41	59,4
	Kadın	28	40,6
Yaş	18-24 yaş aralığı	20	36,2
	25-36 yaş aralığı	30	43,2
	36-63 yaş aralığı	19	20,6
Eğitim Durumu	Üniversite Yüksekokul	33	47,8
	Yüksek Lisans Doktora	12	17,4
	Okuma yazma bilmeyen	2	2,9
Meslek	Memur	19	27,5
	Serbest	14	20,3
	Öğrenci	28	40,6
	Emekli	8	11,6
İkamet Yerleri	Köy	4	5,8
	İlçe	20	29
	İl	45	65,2
Yıllık Gelir	15 binTL az	43	62,3
	15-30 bin TL	12	17,4
	31-60 bin arası	7	10,1
	61 bin ve daha fazla	7	10,1

Anket çalışması yapılan katılımcıların demografik özellikleri dağılımlarına bakıldığında % 40,6'sı (28 kişi) kadın, % 59,4 (41 kişi)'u erkek olduğu, yaş dağılımlarına bakıldığında %36,2 (20 kişi)'i 18-24 yaş aralığında %43,2 (30 kişi)'si 25-36 yaş aralığı %20,6 (19 kişi)'sı 36-63 yaş aralığında olduğu, eğitim durumlarına bakıldığında % 5,8 (4 kişi)'i ilköğretim, % 26,1 (18 kişi)'i lise ve dengi, % 47,8 (33 kişi)'i üniversite ve yüksekokul , % 17,4 (12 kişi)'ü yüksek lisans ve doktora ,% 2,9 (2 kişi)'u

okuma yazma bilmediği, meslek dağılımlarına bakıldığında % 27,5 (19 kişi)'i me-
mur, % 20,3 (14 kişi)'ü serbest meslek, %40,6 (28 kişi)'i öğrenci, % 11,6 (6 kişi)'sı
ise emekli olduğu, ortalama yıllık gelir dağılımlarına bakıldığında % 62,3 (43 kişi)'ü
15 bin TL az , % 17,4 (12 kişi)'ü 15-30 bin TL ,% 10,1 (7 kişi)'i 31-60 bin TL ara-
sı, % 10,1 (7 kişi)'i 61 bin ve daha fazla aylık gelire sahip oldukları tespit edilmiştir

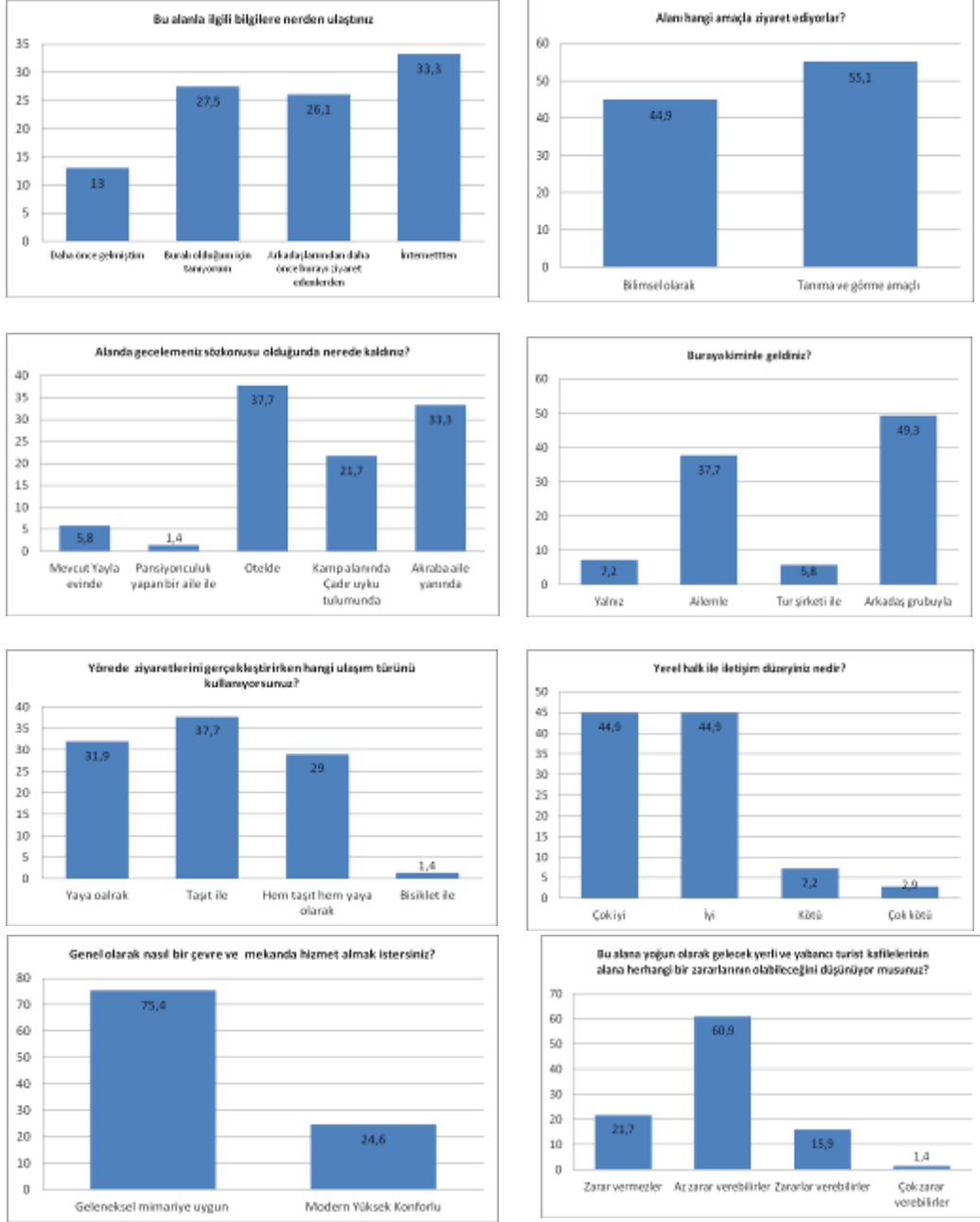
Tablo 7. Ziyaretçilerin Kırsal Turizmin Algı ve Tercihlerinin Belirlenmesine Yöne-
lik Yapılan Anket Çalışmasının Sonuçları

KRİTERLER	Frekans (N)	Yüzde %
Bu alanla ilgili bilgilere nereden ulaştınız?		
Daha önce gelmişim	9	13
Buralı olduğum için tanıyorum	19	27,5
Arkadaşlarımdan daha önce burayı ziyaret edenlerden	18	26,1
İnternette	23	33,3
Alanı hangi amaçla ziyaret ediyorsunuz?		
Bilimsel olarak	31	44,9
Tanıma ve görme amaçlı	38	55,1
Burada kalış süreniz nedir?		
Günübirlik	27	39,1
1-7 gün	27	39,1
7 günden fazla	14	20,3
7	1	1,4
Alanda geceleme söz konusu olduğunda nerede kaldınız?		
Mevcut Yayla evinde	4	5,8
Pansiyonculuk yapan bir aile ile	1	1,4
Otelde	26	37,7
Kamp alanında Çadır uyku tulumunda	15	21,7
Akraba aile yanında	23	33,3
Buraya kiminle geldiniz?		
Yalnız	5	7,2
Ailemle	26	37,7
Tur şirketi ile	4	5,8
Arkadaş grubuyla	34	49,3
Yörede ziyaretlerinizi gerçekleştirirken hangi ulaşım türünü kullanıyorsunuz?		
Yaya olarak	22	31,9
Taşıt ile	26	37,7
Hem taşıt hem yaya olarak	20	29
Bisiklet ile	1	1,4
Yerel halk ile iletişim düzeyiniz nedir?		
Çok iyi	31	44,9
İyi	31	44,9

Tablo 7. (devam). Ziyaretçilerin Kırsal Turizmin Algı ve Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Yapılan Anket Çalışmasının Sonuçları

Kötü	5	7,2
Çok kötü	2	2,9
Genel olarak nasıl bir çevre ve mekânda hizmet almak istersiniz?		
Geleneksel mimariye uygun	52	75,4
Modern Yüksek Konforlu	17	24,6
Bu alana yoğun olarak gelecek yerli ve yabancı turist kabilelerinin alana herhangi bir zararlarının olabileceğini düşünüyor musunuz?		
Zarar vermezler	15	21,7
Az zarar verebilirler	42	60,9
Zararlar verebilirler	11	15,9
Çok zarar verebilirler	1	1,4

Katılımcılara Gevaş ve yakın çevresi ile ilgili bilgilere nereden ulaştınız? sorusuna % 13 (9 kişi)'ü daha önce geldiğini, % 27,5 (19 kişi)'i orali olduğu, %26,1 (18 kişi)'i daha önce ziyaret eden arkadaşlarından ve % 33,3 (23 kişi)'ü ise internetten bilgi edindikleri cevaplarını vermişlerdir. Ziyaret amaçları sorusuna % 44,9 (31 kişi)'u bilimsel olarak, % 55,1 (38 kişi)'i ise tanıma ve görme amaçlı yöreyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ziyaretçilerin kalış süreleri sorulduğunda % 39,1 (27 kişi)'inin günübirlik olarak geldiklerini, % 39,1 (27 kişi)'inin 1 ile 7 gün arasında kaldığını belirtmiştir. İlçede buldukları sürede % 37,7 (26 kişi)'si otelde veya % 33,3 (23 kişi)'ü akraba yanında kaldıklarını belirtmişlerdir. İlçeyi ziyarete % 49,3 (34 kişi)'ü arkadaş gurubuyla, % 37,7 (26 kişi)'sinin ailesiyle geldiğini, ziyaret süresince % 37,7 (26 kişi)'i şahsi araba ile yada % 31,9 (22 kişi)'u yaya olarak alanı gezdiklerini belirtmişlerdir. Ziyaretçilerin yerel halk ile iletişim düzeyleri sorulduğunda % 44,9 (31 kişi)'u çok iyi olduğunu, % 75,4 (52 kişi)'ü geleneksel mimariye uygun mekânlarda vakit geçirmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda ilçede yaptıkları turistik faaliyetler sonucunda % 60,9 (42 kişi)'u çevreye zarar düzeylerinin az olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir (Şekil 28).

Şekil . 28 Ziyaretçilerin Kırsal Turizmin Algı ve Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Yapılan Anket Çalışmasının Sonuçları

Oh vd. (2001), Cengiz vd. (2018) ve Caner ve Demir (2020)'in yaptıkları çalışmalarda ziyaretçilerin alana geliş sıklıkları, alan içerisinde geçirdikleri, alana nereden geldikleri ve kalış süreleri gibi etkenlerin ziyaretçilerin taleplerinde değişime sebep olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmada da ziyaretçilerin özelliklerinden alan içerisinde geçirdikleri sürenin turistik davranışlarında etkili olduğu gözlenmiştir. Aynı zamanda bireylerin alana nereden geldiklerine bağlı olarak deneyimlerindeki deği-

şimler turistik aktivitelere olan katılımlarda da etkili olmaktadır. Bundan dolayı yapılacak turizm planlamalarında katılımcı profilini göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Ekinci (1998)'e göre konaklama kırsal turizm açısından taşıma kapasitesi göz önünde bulundurulması gereken bir hizmet olup doğal çevre ile uymayan çok ve yüksek yapıları binaların kırsal turizm faaliyetleri açısından olumsuz etkiler oluşturabileceğini belirtmiştir. Bu sebeptendir ki yapılacak olan konaklama hizmetlerinde doğal ve kırsal çevre ile uyumlu, geleneksel yapı kültürü ve konut mimarisinin göz önünde tutulması önemli bir husustur.

Çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda ziyaretçilerin ve yerli halkın daha çok geleneksel mimariye uygun özgün yapısını kaybetmemiş yerlerde konaklamayı daha çok tercih ettikleri (%75,4) görülmüştür. Bu nedendir ki Gevaş ilçesi ve yakın çevresinde yapılacak konaklama tesislerinde geleneksel sivil mimariyle ilgisi olmayan, büyük yatırımlar yerine, aile işletmesi gibi küçük boyutlu ve doğayla uyumlu ahşap kırsal yaşamın izlerini taşıyan konaklama birimlerini veya doğayla daha iç içe olabilecekleri kamp alanlarını planlamaya öncelik verilmelidir.

Güven ve Şimşek (2018) 'e göre günümüzde devletlerin ve yerel yönetimlerin yerel kalkınmanın geliştirilmesi eksenli turizme verilen önem artmakta olup, turizm hem yerel hem de ulusal kalkınma için önemli bir faktör olarak görülmektedir. Gevaş'ta ve çevresinde yapılabilecek kırsal turizm faaliyetleri yöre halkının kalkınmasına büyük ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Gevaş'ta kırsal turizme yönelik faaliyette bulunmak isteyen yöre halkına devlet tarafından düşük faizli ve uzun vadeli kredi desteği sağlanmalıdır. Böylece bölgede yeni iş olanakları sağlanabilir.

Anket formunun üçüncü kısmında yer alan ziyaretçilerin alandan beklentilerini belirlemeye yönelik soruların cevapları ve önem dereceleri aşağıdaki Tablo 9' da verilmiştir.

Tablo 8. Ziyaretçilerin Alandan Beklentileri ve Önem Dereceleri

KRİTERLER	Önemsiz Frekans (N)	Az Önemli Frekans (N)	Önemli Frekans (N)	Çok Önemli Frekans (N)	Önemsiz %	Az Önemli %	Önemli %	Çok Önemli %
Yerleşim birimine uzaklık	30	15	10	14	43,5	21,7	14,5	20,3
Ulaşım ağına uzaklık	20	24	11	14	29	34,8	15,9	20,3
Görünür doğallık (size modern hayatı hatırlatacak şeylerin olup olmaması durumudur)	11	16	14	28	15,9	23,2	20,3	40,6
Biyolojik doğallık (Kirlenmiş su kaynakları, lastik izlerinden olumsuz etkilenmiş bitki örtüsünün olup olmaması durumudur)	5	19	17	28	7,2	27,5	24,6	40,6
Jeolojik oluşumların varlığı (mağaralar, kaya oluşumları vb)	8	14	19	28	11,6	20,3	27,5	40,6
Nadir, endemik, relik gibi her yerde ve sıkça karşılamayacağımız bitki türlerinin varlığı	12	11	17	29	17,4	15,9	24,6	42
Yaşlı- Ulu (anıt) ağaç varlığı	18	19	11	31	11,6	27,5	15,9	44,9
Bitkilerin mevsimlere bağlı olarak çiçek, renklenme gibi özellikler sergilemeleri	11	17	18	23	15,9	24,6	26,1	33,3
Bulduğunuz alanın farklı yükseltilere sahip olması (Dağları-tepeleri vb)	15	15	16	23	21,7	21,7	23,2	33,3
Dere – Göl – şelale gibi su yüzeyleri	13	12	19	25	18,8	17,4	27,5	36,2
Bulduğunuz doğal alanın hemen yanında başka karaktere sahip doğal alanların da bulunması	14	13	19	23	20,3	18,8	27,5	33,3
Alanın büyüklüğü	11	13	24	21	15,9	18,8	34,8	30,4
Geleneksel yaşam-el sanatlarının-festival şenliklerin varlığı	16	16	16	21	23,2	23,2	23,2	30,4
Geleneksel yaşam alanlarına yakınlık	15	15	19	20	21,7	21,7	27,5	29,0
Tarihi alanlar – değerlerin varlığı	10	20	15	24	14,5	29,0	21,7	34,8
Organik tarım –hayvansal ürünlerinin varlığı	16	20	18	15	23,2	29,0	26,1	21,7
Konaklama yerleri – Hizmet birimleri	11	20	21	16	16,2	29,4	30,9	23,5
Rehberlik hizmetlerinin sunulması	14	18	14	23	20,3	26,1	20,3	33,3
İletişim hizmetlerinin varlığı	15	16	15	23	21,7	23,2	21,7	33,3
Alanın hikâyesinin olması	19	16	15	19	27,5	23,2	21,7	27,5

Tablo 9 da görüldüğü gibi ziyaretçilerin % 43,5 (30 kişi)'i ziyaret ettikleri yerlerin yerleşim birimine ve ulaşım ağına uzaklığının önemsiz olduğunu belirtirken, % 34,8'i ise az önemli olduğunu belirtmiştir. Ziyaretçiler % 40,6 (28 kişi)'sı biyolojik doğallık, görünür doğallığın ve jeolojik oluşumların varlığı çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda Ziyaretçilerin %33,3'ü bitkilerin mevsimlere bağlı olarak çiçek, renklenme gibi özellikler sergilemelerinin, alanın farklı yükseltilere sahip olmasının, ziyaret ettikleri alanların yanında başka karaktere sahip doğal alanların da bulunmasının, İletişim hizmet altyapısının olmasının ve rehberlik hizmetlerinin sunulması gibi özelliklerin çok önemli olduğunu belirtmiştir.

Ziyaretçilerin Nadir, endemik, relict gibi her yerde ve sıkça karşılaşamayacağımız bitki türlerinin varlığı % 42 (29 kişi) , dere – göl – şelale gibi su yüzeyleri % 36,2 (25 kişi) , geleneksel yaşam-el sanatlarının-festival şenliklerin varlığı % 30,4 (21 kişi), geleneksel yaşam alanlarına yakınlık % 29,0 (20 kişi) , tarihi alanlar – değerlerin varlığı % 34,8 (24 kişi) , alanın hikâyesinin olması % 27,5 (19 kişi) gibi özelliklerinin çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ziyaretçilerin alanın büyüklüğü % 34,8 (24 kişi) , konaklama yerleri – hizmet birimleri % 30,9 (21 kişi) gibi özelliklerin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ziyaretçilerin organik tarım –hayvansal ürünlerinin varlığı % 20,9 (20 kişi) ise az önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Yukarıdaki tablodan çıkan sonuçlar ele alındığında alanı ziyaret eden ziyaretçiler ve yöre halkı tarafından alanın doğal yapısı, topoğrafik yapısı, jeolojik oluşumların varlığı, önemli bitki türlerinin varlığı, su yüzeyine yakın olması, tarihi –kültürel değerlerin varlığı yörenin en önemli çekicilikleri arasında görülmektedir. Bu nedendir ki özellikle ilçe de yapılabilecek kırsal turizm temelli faaliyetlerde kaynakların koruma ve kullanma dengesi gözetilmesi gerekmektedir. Yine çıkan sonuçlara bakıldığında ilçede yapılacak tüm turistik faaliyetlerde rehberlik hizmetinin sunulması önem verilmesi gereken diğer bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeptendir ki ilçe de turizm sektöründe hizmet veren tüm oluşumların iyi yetişmiş, eğitilmiş rehberlik hizmeti sunması ve buna yönelik gerekli alt yapı çalışmalarına hız verilmesi, yerel halktan gönüllü olan bireylere yönelik te kırsal turizm konusu üzerine bilinçlendirme ve eğitim çalışmalarının düzenlenmesi, yeniliklerin benimsetilebilmesi konusunda destek verilmesi gerekmektedir.

Kırsal turizm çalışmalarının en önemli noktalarından birisi, öncelikle bireysel sonra da yöre halkı düzeyindeki isteği canlandırmak ve yaymak olmalıdır. Bu durumu sağlayabilmek için bazı kişilerin, birimlerin, kurumların ya da hizmet sektöründeki bireylerin ortaya çıkarılması ve bu bireylerin yerel halkla doğrudan bağlantıya geçmesinin sağlanması önemli bir husus olup kırsal kalkınmanın da öncelikli uygulama noktalarındandır. Ayrıca kırsal turizmde yerel halk ve ziyaretçi arasındaki iletişim çok önemli olduğundan pansiyonculuk, pazarlamacılık, turizm, davranış biçimleri gibi konularda yerel halka eğitimlerin verilmesi hem yerel halk, hem de ziyaretçiler açısından yararlı olabilecektir.

Kırsal turizmin ilçede doğru ve etkin bir şekilde uygulanabilmesi, ilçenin sadece doğal ve kültürel kaynaklar açısından zengin olmasıyla sağlanabileceği düşünülmemelidir. Yerel halkın isteği de göz önünde bulundurularak yerel yönetim ile arasındaki bağın geliştirilmesi ve ilgili birimlere aktararak koordineli ve planlı bir uygulamanın gerçekleşmesi son derece önemli bir konu olarak hassasiyetle üzerinde durulmalıdır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde kent yaşamının insanlar üzerinde oluşturduğu olumsuz baskı ve etkiler sonucu insanlar su yüzeylerine yakın olan doğal alanları ve kırsal yaşamın halen devam ettiği yerleşim alanları daha fazla ziyaret etmeyi tercih etmektedirler (Karaküçük 1999).

Gevaş ilçesinin sahip olduğu doğal ve kültürel kaynakların varlığı ilçede bir çok kırsal turizm faaliyetinin yapılabileceği yönünde turizm alternatifi sunmaktadır. İlçede yapılabilecek kırsal turizm faaliyetleri arasında dini yapıları ziyaret etme etkinlikleri, suya dayalı etkinlikler, festival ve şenlikler, doğa yürüyüşü, kamp-karavan ile konaklama ve ilçeyi tanıma, yaban hayatı gözlemi, dağ tırmanışı ve yamaç paraşütü, kuş-kelebek gözlemciliği yer almaktadır.

Çalışma kapsamında yapılan SWOT Analizi ışığında aşağıdaki tespitler yapılmış ve çözüm önerileri getirilmiştir. Gevaş ilçesinde potansiyel turizm turizm etkinlikleri (1) inanç -kültürel turizm etkinlikleri, (2) festival, şenlikler (3) doğa yürüyüşü (sportif amaçlı- keşif amaçlı), (4) kamp-karavan turizmi (5) dağ tırmanışı ve yamaç paraşütü (6) flora turizmi (7) gastronomi turizmi (8) Kuş-Kelebek Gözlemciliği (9) foto safari (10) Bisiklet safari olarak değerlendirilmiştir.

İlçede inanç turizmi için önemli bir potansiyel taşıyan Akdamar Kilisesi, kamp ve suya dayalı rekreasyonel faaliyetlerin yapılabileceği Van gölüne kıyısı olan İnköy ve Altınsaç yerleşim alanları, doğa yürüyüşü, yamaç paraşütü, kelebek gözlemciliğinin yapılabileceği Artos Dağı ve etekleri, tarihi ve kültürel yapıları ziyaret edebilecekleri Halime Hatun Türbesi, İzzettin Şiir Camisi ve Selçuklu Mezarlığı, kuş gözlemciliği yapılabilecek Akdamar adası, Göründü sazlıkları ilçenin önemli kırsal turizm değerleri arasındadır. Ayrıca her yıl düzenlenen bisiklet ve Artos doğa ve kültür festivali de önemli ziyaretçi potansiyeli olan kırsal turizm faaliyetleri arasındadır. Altınsaç Bölgesi ve Hişet Kalesi çevresi güzel görsel görüntüler sunan manzara seyir alanları olarak değerlendirilebilecek yüksek potansiyele sahip alanlardır. Akdamar Adası ve Kuş Adası Manastırı aynı zamanda görsel su manzaraları ve panoramik manzaralar sunmaktadır.

Kırsal turizm faaliyetlerinde altyapıya yönelik yapılacak planlama çalışmalarında yer seçimi, ulaşım, konaklama, kirlilik, doğal alanların ve su alanlarının korunması, mevcut yapının korunmasına yönelik düzenlemelere önem verilmelidir. İlçede kırsal turizm açısından çeşitli tehdit unsurları bulunmakta olup yapılacak planlamalarda bu unsurlara öncelikle dikkat edilmelidir. Yapılacak faaliyetler sonucu oluşacak kirlilikten korumak amacıyla alınacak tedbirler sayesinde doğal değerlerin sürekliliği sağlanmış olacaktır. Avcıkurt vd. (2009)'e göre kırsal kalkınmada, bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesinde ve gelişmenin sağlanmasında turizm potansiyeli önemli rol oynamaktadır Yapılan araştırma da; Gevaş İlçe Merkezi, Akdamar adası, Altınşaç, İnköyü, Göründü köyleri gerek sahip oldukları doğal güzellikleri gerekse kültürel varlık değerleri ile turizm açısından önem arz etmektedirler. Surat (2015)'e göre turizm faaliyetlerine doğal, tarihi ve kültürel varlıkların çekicilik özellikleri yön vermektedir. Bu köyler ve yakın çevrelerinde çeşitli turizm aktiviteleri uzun yıllardır devam etmektedir. Fakat söz konusu turizm aktiviteleri bilinçli olarak kırsal turizm amaçlı olarak yapılmasa da bu alanlarda yapılan etkinliklerin tümü kırsal turizm etkinlikleri olarak tanımlanabilir. İlçede yapılan etkinlikler arasında; doğa yürüyüşleri, dağ tırmanışları, yamaç paraşütü, kamp etkinlikleri, bisiklet safarileri, dini yapıları ziyaret etme vb. gibi etkinlikler yoğun bir şekilde devam etmektedir. Bu yoğunluk özellikle yaz aylarında daha da artmaktadır. Bu yoğunluğun yıl içerisinde dağıtılması alanın doğal ve kültürel yapısının bozulmaması adına yapılacak ilk adımlardan biri olacaktır.

İlçe, coğrafi konumu, zor kış şartları, yoğun göç vermesi ve ekonomik şartlardan dolayı bugüne kadar büyük gelişme göstermemiştir. Çevre değerlerinin kaynak olarak kullanıldığı turizm sektöründe gün geçtikçe artan çevre sorunlarına alternatif olarak şekillenen sürdürülebilirlik yaklaşımlarından biri olan kırsal turizm etkinlikleri kapsamında, sahip olduğu doğal ve kültürel değerler düşünüldüğünde Gevaş ilçesi, Van ilinin turizm dokusuyla uyumlu bir kırsal turizm potansiyeline sahip önemli bir turizm cazibe noktası olarak Van hatta Doğu Anadolu tur güzergahları içinde yer alabilecek niteliktedir. İlçenin ekonomik açıdan gelişmemesi, refah düzeyinin istenilen düzeyde olmaması, iş imkanlarının yeterli olmaması nedeniyle genç nüfusun azalmıştır. İlçede özellikle kadın nüfusunun işgücüne katılım oranı yok denecek kadar azdır. Sürdürülebilir turizm kapsamında yerel halkın sürece desteği kaçınılmazdır. Bu durumda ortaya istihdam edilecek iş gücünün eksikliği çıkmaktadır. Kırsal

turizm faaliyetlerine yönelik yapılabilecek yatırım ve teşvikler ile mevcut iş gücü bu sektörlere aktarılarak Bu durumun önüne geçilmesi sağlanabilecektir.

İlçede alt ve üst yapı sorunlarının doğal çevreyi bozmadan giderilerek, ev pansiyonculuğu, kampingler gibi günübirlik konaklama tesislerinin açılabilmesi, mevcut tesislerin ve atıl durumlarda bulunan çiftliklerin durumlarının iyileştirilebilmesi için yerel halka teşvik ve kredi verilmesi gibi özendirici tedbirlerin alınması, yöreyi kırsal turizm açısından ilgi görebilecek bir merkez haline getirebilecek ve bölge halkına gelir sağlayacak, istihdam yaratacak potansiyellerinin geliştirilmesi konusunda hizmet ihtiyacını karşılayacak, yol gösterecek bir dizi tedbir alınması gerekmektedir.

Yapılacak olan konaklama hizmetlerinde doğal ve kırsal çevre ile uyumlu, geleneksel yapı kültürü ve konut mimarisi göz önünde tutulması gereklidir. Yapılan çalışmada da %75 oranında geleneksel mimariye uygun konaklama birimlerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Yörede yapılacak konaklama tesislerinde geleneksel sivil mimariye uygun olmayan yatırımlar yerine, daha küçük ölçekli yöresel mimari tarzına uygun, daha doğal materyallerin kullanıldığı konaklama ünitelerine öncelik verilmelidir. Ayrıca yapılan anket çalışmasında gelen ziyaretçilerin %21,7 oranında kamp alanlarında konaklama yapabileceklerini belirttikleri görülmüştür. Bu nedenle özellikle kamp yapılabilecek alanlar arasında yer alan İnköy koyu ve Altınbaş kıyı alanında alt yapılarının oluşturulmasına öncelik verilmelidir.

Gevaş kuş gözlemciliği için uygun alanlara sahiptir. Ancak bugüne kadar ilçede kuş gözlemciliği rotaları belirlenmemiş ve yön levhaları konulmamıştır. Görüldü köyü sazlıklarında kuş gözlemciliği rotaları belirlenip, işaretlemeler yapılmalı ve yön tabelaları konulmalıdır. Sadece kuş gözlemciliği için rotalar belirlenmeyip ziyarete gelen turistler için de ilçe merkezinde ve çevresinde bulunan tüm doğal, tarihi ve kültürel değerleri görebilecekleri rotalar belirlenip yönlendirme tabelaları konulmalı. Ayrıca Belirlenen rotalar sayısal ortama aktarılarak broşür veya harita olarak hazırlanıp seyahat acentelerinin kullanımına da sunulabilir.

İlçe sınırları içerisinde bulunan Varis Bölgesi Ermeni Yerleşimine ve Gelengeh Kalesi de kalıntıları ulaşım zorluğu nedeniyle bu iki alan bakımsızlıktan kaderlerine terk edilmiştir. fakat gerekli restorasyon çalışmaları yapıldıktan ve ulaşım ile ilgili alt yapı çalışmaları yapıldıktan sonra bu iki tarihi değere sahip alan ilçe için önemli tu-

rizm çekicilikleri arasına girebilecek bir potansiyele sahiptir. Aynı zamanda Göründü Kırmızı Kilisesi, Deveboynu Manastırı ile Altınsaç Kilisesi de restore edildikten sonra ilçe için önemli turizm değerleri arasında yerlerini alacaklardır.

Akdamar adası ve yakınında bulunan kuş adası yoğun turist ilgisi nedeniyle Akdamar iskelesi yeterli olmamaktadır. Bu ilgi ve talebin karşılanabilmesi için iskele ve taşımacılık sisteminin iyileştirilmesi önerilmektedir.

Gevaş'ta kırsal turizm alt yapısı oluşturulurken yerli halkının da görüş ve önerileri göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Gevaş ilçesi, Van gölüne en uzun kıyı şeridinde sahip olan Gevaş ilçesinde özellikle kıyı şeridinin doğal yapısının bozulmadan konaklama ihtiyacının karşılandığı ve aynı zamanda tekne ve benzeri araçların park edebilecekleri iskelelerin yapılması gerekmektedir. Gevaş'ta yapılacak olan kırsal turizm aktiviteleri için bölgesel rehberler yetiştirilmelidir. Bu rehberler kırsal turizm konusunda uzmanlaşmış kişiler olmalıdır.

Van ili ve Gevaş ilçesinde bulunan kamu kurumları ve sivil toplum örgütleri arasında iletişim eksikliği bulunmaktadır. Her kurum kendi başına diğer kurumlardan habersiz bölgede kırsal turizm ile ilgili bir takım faaliyetler yapmakta, fakat ortaya konulan çalışmaların hiçbiri Gevaş'ın kırsal turizm potansiyelini yeterli düzeyde yansıtamamaktadır.

Özellikle yörede geleneksel halk oyunlarının tanıtılması, halı dokumacılığı, el işi takı yapma gibi geleneksel ürünlerin devamlılıklarının sağlanması için buna yönelik ustaçırak eğitim kurslarına öncelik verilmeli. Ayrıca ilçenin kendine özgü yöresel ürün çeşitlerinin tanıtılmasına öncelik verilmeli.

Gevaş'ta; kırsal turizm faaliyetleri gibi ekonomik ve ekolojik etkinlikleri çeşitlendirmek, geliştirmek ve bütünleştirmek, böylece bu alanlarının yanlış alan kullanımları ile kaybedilmesini önlemek, kırsal turizm faaliyetleri sayesinde elde edilecek ekonomik kazançla çalışma alanı içerisindeki yapıların restorasyonlarının gerçekleştirilmesi imkanının oluşturulması, yöre halkının geliştirdiği turizm yatırımlarının desteklenmesi, çevre duyarlılığının artırılması, (eğitimi/bilinçlendirilmesi), doğal, kültürel ve tarihi peyzaj değerlerinin korunarak gelecek kuşaklara aktarılması, sorumlu ve ilgili kuruluşların katılımı ve desteğiyle kırsal turizme yönelik planlamasının yaygın-

laştırılması ülke ve uluslararası ölçekte duyurulması, doğal ve kültürel kaynakları ile dikkat çekici diğer alanlara örnek teşkil edebilecektir.

Gevaş ilçesinin özellikle Van Gölü açısından önemli su yüzeylerine sahip olması kırsal alanlarda yapılabilecek turistik faaliyetler açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Gevaş'ta kırsal turizm altyapısı oluşturulurken “Kırsal Turizm İlkeleri” arasında yer alan *Koruma* ilkesi doğrultusunda mevcut doğal ve kültürel yapının korunması ile sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle bu çalışmalara çarpık yapılaşmadan kaynaklı çevresel silüetinin bozulduğu Halime Hatun Türbesi ve Selçuklu Mezarlığının bulunduğu alanlarda, Akdamar Adasında bulunan Akdamar Kilisesi ve badem ağaçlarının oluşturduğu görsel etkinin kaybolmaması için öncelik verilmelidir.

Bu etkinlikler bölgede gerekli altyapı için yatırımların yapılmasından sonra kısa vadede uygulanacak düzenlemelerle hayata geçirilebilir. “Kırsal Turizm İlkeleri” arasında yer alan *Yararlanma ve Pazarlama* ilkeleri doğrultusunda alana gelen ziyaretçilere alanın çok iyi tanıtılmasına yönelik tanıtım faaliyetlerinin, broşürlerin ve web ortamının etkin bir şekilde kullanılmasına yönelik teknik ve alt yapıların oluşturulması, *Gelişim ve Kırsal ekonomi* ilkeleri doğrultusunda da özellikle tarım alanları işleten çiftçilere desteklerin sağlanması ile ilçenin kırsal kalkınmasına katkı sağlama yönünde gerekli adımların atılması önemlidir.

Gevaş'ta, geliştirilecek kırsal turizm anlayışı kapsamında özel sektör, yerel halk ve yerel kurumların örgütlenmesi için de bir dizi politika ve önerilerin üretilmesi gereklidir. İlçeye uygun kırsal turizm etkinliklerinin belirlenmesi ve bu etkinliklerin gerçekleştirilebileceği alanların saptanması ile ortaya çıkabilecek, yöre halkının kendi ürünlerini pazarlayacağı, daha fazla gelir elde edebileceği turistik ürünler için altyapı oluşturacaktır. Sonuç olarak; kırsal turizmin amacına uygun olarak gerçekleştirilebilmesi, alanın sahip olduğu zenginliklerin korunabilmesi için, yöreye ziyarete gelen turistlerin yöresel değerlerin korunması bilincinde olması önemlidir. İlçe ve yakın çevresinde yapılan veya yapılabilecek turizm faaliyetlerinin doğaya müdahaleyi içermeyen ve doğal kaynakları bilinçli bir şekilde kullanmayı öngörebilen, sürdürülebilirliği sağlanabileceği etkinlik ve aktiviteleri içeren en uygun turizm çeşitlerinden bir tanesinin “kırsal turizm” olduğu kabul edilmeli ve bu yönünde politikalar geliştiri-

rilmelidir. Doğal ve kültürel zenginliklere ait veri bankası oluşturma, tanıtım ve mar-
kalaştırma çalışmalarına önem verilmelidir.

EKLER

EK 1 Van İli Gevaş İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi başlıklı yüksek lisans tezi anket soruları.

Van İli Gevaş İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi başlıklı yüksek lisans tezi anket soruları.

Bu çalışma “..... DOĞAL VE KÜLTÜREL KAYNAK DEĞERLERİNİN KIRSAL TURİZM OLANAKLARININ ARAŞTIRILMASI VE KULLANIMLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ” konulu bir araştırmadır. Bu çalışmanın yapılabilmesi için sizlerin bilgilerinize ve fikirlerinize başvurulması gerekmektedir. Derlenecek olan bilgiler yalnızca istatistiki amaçla kullanılacaktır.

A. Katılımcı Özellikleri

Ziyaret edilen (1)

Mevki:

Tarih:

Yaş

Cinsiyet

E (1)

K (2)

Eğitim durumu

İlköğretim
(1)

Lise ve Dengi (1)

Üniversite
kokul
(3)

Yükse-

Yüksek
Doktora
(4)

Lisans

Meslek

Memur (1)

Serbest (2)

Emekli (3)

Öğrenci (4)

Diğer
(5)

İkamet yeri

Köy:
(1)

İlçe (2)

İl (3)

Ülke (4)

Ortalama yıllık
gelir

15 bin TL az
(1)

15 bin-30 bin TL
(2)

31 bin-60 bin TL (3)

61 bin-
daha
fazlası
(4)

Katılımcıların
“ilçeyi hangi
amaçla ziyaret
ediyorsunuz

Bilimsel olarak
(1)

İlçeyi tanıma ve görme
(2)

Çok
yüksek

Yüksek

Normal

Az

Çok
yüksek

Yüksek

Normal

Az

1- Daha önce Vana geldiniz mi? Cevabınız evet ise nereleri ziyaret ettiniz? Belirtiniz.

(1) Evet

(2) Hayır

2. Ziyaret ettiğiniz alanlara gelme nedeniniz nedir?

- Piknik yapmak için
- Festival-şenliklere katılmak-görmek için
- Geleneksel yaşamını gözlemlemek için
- Doğal ortamlarda bulunmak, doğayı incelemek için
- Akraba ziyareti-Tatil için
- Tarihi-Kültürel yerleri ziyaret etmek-görmek için
- Sportif etkinliklere katılmak için (trekking, rafting, dağ tırmanışları vb.)
- Flora-Yaban hayatı gözlemlemek
- Kuş-kelebek gözlemlemek
- Diğer

3- İlçeyi ziyaret etmenizdeki etkili olan faktör/faktörler nelerdir?

kolay ulaşılabilir olduğu için

- Doğal-kültürel güzellikleri yönünden zengin olduğu için
- Akraba ve/veya dostlarım burada olduğu / buralı olduğum için
- Zengin bir geleneksel yaşama sahip olduğu için (Yaylaları, el sanatları, tarımsal faaliyetler vb.)
- Merak ettiğim için
- Diğer

4- İlçe ile ilgili bilgilere nerden ulaştınız?

- Daha önce gelmişim,
- Buralı olduğum için tanıyorum
- Arkadaşımdan-daha önce burayı ziyaret edenlerden
- İnternette

5- Burada kalış süreniz nedir?

- Günübürlük
- 1-7 gün
- 7 günden fazla

6- Ziyaret ettiğiniz alanlara ulaşabilmek için hangi ulaşım türünü kullanıyorsunuz?

- Yaya olarak
- Taşıt ile
- Hem taşıt hem yaya olarak
- Bisiklet ile

Ziyaret ettiğiniz bu alan/alanlar içerisinde, çok rahat olmayan arazi koşullarını dikkate alarak sizce ilginç olan bir alanı ziyaret için motorlu bir araçla ne kadar uzağa gidebilirsiniz- gidiş-geliş olmak üzere ne kadar yürüyebilirsiniz?

Motorlu araç –Bisiklet ile		Yaya olarak	
10 km'ye kadar = 30 dakikaya kadar	1	0 – 2 km arası = 1 saatten az	1
20 km ve üstü = Bir saat ve üstü	2	2 – 5 km arası = 1 – 3 saat arası	2
10 km – 20 km = Yarım saat – Bir saat	3	5 km ve üzeri = 5 saatten fazla	3

7- İlçeyi ziyarete kiminle geldiniz?

- Yalnız
- Ailemle
- Tur şirketiyle
- Arkadaş grubuyla (kaç kişilik grup olduğunu belirtiniz).....

8- İlçede geceleme söz konusu olduğunda nerede kalmak istersiniz?

- Mevcut yayla evinde
- Pansiyonda
- Otelde
- Kamp alanında
- Akraba-aile yanında

9- İlçede kaldığınız-ziyaret ettiğiniz süre içerisinde yerel halk ile iletişiminiz düzeyi nedir?

- Çok iyi
- İyi
- Kötü
- Çok kötü

10-İletişimde yaşadığınız sıkıntılar nelerdi?

.....
.....

11- İlçeye daha önce geldiyse, zamanla oluşan olumlu ve olumsuz faktörler nelerdir?

Olumlu faktörler		Olumsuz faktörler	
Alt yapı çalışmaları yapılmış	1	Hizmet kalitesi düşmüş	5
Temiz ve düzenli bir çevre oluşturulmuş	2	Doğa tahrip edilmiş	6
Hizmet kalitesi yükselmiş	3	Çevre ve gürültü kirliliği artmış	7
Ulaşım sorunu çözülmüş	4	Çarpık yapılaşma başlamış	8
Diğer	10	Ulaşım sorunu çözümlenmemiş	9
		Diğer	11

12- Bu alanda özel statülü alanlar olduğunu biliyor musunuz? Cevabınız evet ise hangileri olduğunu söyleyebilir misiniz?

(1) Evet

.....

(2) Hayır

13- Sizce ilçenin sahip olduğu en önemli özelliği nedir?

- Sahip olduğu zengin flora ve faunası
- Zengin tarihi eserleri
- Doğal alanları (milli parkları-tabiat parkları vb.)
- Zengin su varlığı (akarsuları-dereleri-gölleri-şelalleri vb.)
- İklim şartları
- Geleneksel yaşam ve mimarisi (yaylaları-festivalleri vb.)
- Sessiz, sakin oluşu
- Organik ürünler
- Yeryüzü şekilleri

14-Genel olarak nasıl bir çevre ve mekânda hizmet almak istersiniz?

Geleneksel mimariye uygun malzeme seçimi yapılmış ve planlanmış/tasarlanmış

- Modern, yüksek konforlu

15-Hangi durum ya da durumlarla karşılaşırsanız ilçeyi ziyarete tekrar gelmek istemezsiniz

- Çevresel sorunlarının kirliliğin artması
- Doğal kaynakların tüketilmesi/tahribi
- Geleneksel mimarinin dışına çıkılması, her yerde gördüğümüz yapılaşmanın olması
- Kaliteli hizmet sunulmaması
- Kalabalığın artması, sessizliğin bozulması
- Ulaşımın daha rahat ve konforlu hale getirilmemesi

16- Bu alana yoğun olarak gelecek yerli ve yabancı turist kabilelerinin alana herhangi bir zararlarının olabileceğini düşünüyor musunuz?

(1) Evet

(2) Hayır

Evet ise:

- Kültürel çatışma, kültür farklılaşması
- Alanın doğal yapısına (bitki, hayvan, su kaynakları vb) olumsuz etki
- Çevre kirliliği (Su ve gürültü kirliliği vb de dahil)
- Diğer.....

17- Sizin için bir alanın ilgi çekici olmasını sağlaması için hangisinin daha önemli olduğunu, en önemli olan 4 puan olmak üzere 1 den 4 e kadar puanlama yapınız (4: çok önemli, 3: önemli, 2:az önemli, 1:önemsiz)

KRİTERLER	ÖNEM SIRASI			
	1	2	3	4
Yerleşim birimine uzaklık				
Ulaşım ağına uzaklık				
Görünür doğallık (size modern hayatı hatırlatacak şeylerin olup olmaması durumudur)				
Biyolojik doğallık (Kirlenmiş su kaynakları, lastik izlerinden olumsuz etkilenebilir bitki örtüsünün olup olmaması durumudur)				
Jeolojik oluşumların varlığı (mağaralar, kaya oluşumları vb)				
Nadir, endemik, relik gibi her yerde ve sıkça karşılaşılmayacak bitki türlerinin varlığı				
Bitkilerin mevsimlere bağlı olarak çiçek – renklenme gibi özellikler sergilemeleri				
Nadir, endemik, relik gibi her yerde ve sıkça karşılaşılmayacak hayvan türlerinin varlığı				
Bulduğunuz alanın farklı yükseltilere sahip olması (Dağları-tepeleri vb)				
Dere – Göl – şelale gibi su yüzeylerinin varlığı				
Manzaraya hakim bakı noktalarının varlığı				
Bulduğunuz doğal alanın hemen yanında başka karaktere sahip doğal alanların da bulunması				
Alanın büyüklüğü				
Geleneksel yaşam-el sanatlarının-festival şenliklerin varlığı				
Geleneksel yaşam alanlarına yakınlık				
Tarihi alanlar – değerlerin varlığı				
Organik tarım –hayvansal ürünlerinin varlığı				
Konaklama yerleri – Hizmet birimleri				
Rehberlik hizmetlerinin sunulması				
İletişim hizmetlerinin varlığı				
Alanın hikâyesinin olması				

KAYNAKLAR

- Abidin, Z. Z. 1999. The Identification of Criteria and Indicators for The Sustainable Management of Ecotourism in Taman Negara National Park, Malaysia: A Delphi Consensus. Collage of Agriculture, Forestry and Consumer Sciences at West Virginia University. Doktrate Thesis. Morgantown, West Virginia.
- Ahipaşaoğlu, S. ve Çeltek, E. (2006), “Sürdürülebilir Kırsal Turizm”, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Akça, H. 2004. Dünya’da ve Türkiye’de Kırsal Turizm. Standart Ekonomik ve Teknik Dergi, 513,61-70
- Akça, H. (2006). Assessment of Rural Tourism in Turkey Using SWOT Analysis. Journal of Applied Sciences, 2006, Volume: 6, Issue: 13.
- Akten, M. 2000. Orman İçi Rekreyonu Ve Isparta İlindeki Bazı Doğal Kaynakların Rekreyonel Potansiyelleri. Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, S.115.
- Ak, S. 2007. Doğal Ortam Duyarlılığı Açısından Sürdürülebilir Turizm, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Erciyes Üniversitesi, Sayı:23, 2007/2 s 441-460.
- Ak, S. 1999. Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye, Anatolia, Y 1:10.
- Alaeddinoğlu, F. (2006). Van İli’nin Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi Ve Planlamaya Yönelik Öneriler. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Albayrak, F. (2010). Korunan Alanların Ekoturizm Gelişimine Etkileri: Camili Biyosfer Rezervi Örneği. Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s:192, Artvin.
- Anonim, 2004. 2003-2004 Yılları Yayınlanmamış Bilgi Ve Brifing Notları, Ankara
- Anonim, 2007. Artvin İl Tarım Müdürlüğü, 2007 Yılı Çalışma Raporu.
- Anonim, 2008. Gevaş’ta Bisiklet Şenliği. Gevaş Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Gevaş / Van, 2008.
- Anonim, 2011. Devlet Meteoroloji Müdürlüğü Yayınları.
- Anonim, 2018. Van Tarihi Dokularda Tescilli Alanların Envanter Raporu, Van Büyükşehir Belediyesi.
- Arslan, Y. 2005. Erdek ve Çevresinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 8, Sayı:13, 29-53.

- Aşur F. Van Kenti Yakın Çevresi Kıyı Alanı Örneğinde Sulak Alanlar ve Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi. TTDBD. 2017; 4(4): 506-515.
- Avcıkurt, C. Alper, B. & Geyik, S. (2009). Education and training of tourist guides in Turkey. *Management and Education Academic Journal*, 5(1), 57-63.
- Avcıkurt, C. 2007. *Turizm Sosyolojisi, Turist-Yerel Halk Etkileşimi*, ISBN: 978-975-8326-75-4, 184s, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Ayazlar, G. ve Ayazlar, R. A. (2016). "Yerel Halkın Turizmin Etkilerine Yönelik Tutumunda Aidiyet Duygusu ve Yaşam Tatmininin Rolü", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1451–1470.
- Bahar, O. ve Kozak M. (2005), *Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Turizm ve Rekabet Edebilirlik*, Ankara: Detay Yayıncılık, Birinci Baskı.
- Baka. 2012. *Ekoturizm Sektör Raporu*. Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı, Eylül 2012.
- Balcı, S. Dağlar, H. Kara, M. Avcı, Ö. 2003. Çankırı'nın Alternatif Turizm Potansiyeli. *Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli Ve Güncel Sorunları Konferansı, Çankırı*.
- Barutçugil, İ. S. 1989. *Turizm İşletmeciliği*, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Baş, G, Gül, M. (2018). Gevaş Dilmetaş Köyü Mezarlığı ve Mezar Taşları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , (39) .
- Bingöl Ö, 2004. Deveboynu Yarımadası ve Çevresi (Gevaş-Van) Florası. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*,107 s.
- Burton, F. (1998), "Can Ecotourism Objectives Be Achieved?" *Annals Of Tourism Research*, 25(3), P.757.
- Burkart, A.J. ve S. Medlik (1981), *Tourism: Past, Present and Future*, 2. Baskı, William Heinemann Ltd. London.
- Caner, A. M. & Demir, M. (2020). Erzincan Girlevik şelalesi ve yakın çevresine gelen ziyaretçilerin rekreasyonel talep ve isteklerinin belirlenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 21(1), 1-12.
- Ceballos-Lascrain, H. 1996. *Tourism, Ecotourism And Protected Areas*. Gland. Switzerland.
- Cengiz B, Karaelmas D, Karayılmazlar AS, Güler KE, (2018) MYO Öğrencilerinin Rekreasyonel Eğilim ve Taleplerinin Belirlenmesi: Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Yerleşkesi Örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 20 (2): 163-175, 15 Ağustos/August 2018.
- Çağatay, A. Yurdaer, M. Kırış, R. 2002. Ekoturizm İçin Mekan ve Yerel Toplulukların Katılımının Planlanması. T.C. Turizm Bakanlığı 2. Turizm şurası Bildirileri, s, 205, Ankara.

- Çeken, H. Karadağ, L. Dalgın, T. (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye “ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 7:(1),1-14.
- Çiftçi Y, Işık, Alkeveli M.A, T, Yeşilova Ç, 2008. Van Gölü Havzasının Çevre Jeolojisi. Jeoloji Mühendisliği Dergisi, 32(2): 45-77.
- Demir, C. Çevirgen, A., 2006. Turizm ve Çevre Yönetimi Sürdürülebilir Gelişme Yaklaşımı. Nobel Yayın Dağıtım, s 86, Ankara.
- Dinçer, H. 2005. Gelibolu Yarımadasından Enez’e Saroz. Cem Matbaası, İstanbul.
- Dinçer Şen, S. (2010). Turizmin Çevresel Etkileri ve Bir Çözüm Olarak Ekoturizm. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Mersin Üniversitesi.
- Doğan, T. (2012). Turizm ve Çevre İlişkisi Bağlamında Ekoturizmin Çevre Üzerine Etkileri. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Durmuş A. Adıgüzel Ö. 2014. Van İlinin Ornito-Turizm (Kuş Turizmi) Potansiyeline Sahip Sulak Alanları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van Turizmi Geleceğini Arıyor Çalıştayı, Nisan 2014, Van.
- DKMP, 2014. Van İli Endemik Bitki Taksonları. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa koruma ve Milli parklar Genel Müdürlüğü.
- Ekinci, O. (1999). Turizm yatırımlarında planlama ve yerel kimlikler, 21. yy’da Sürdürülebilir Turizm Politikaları, 1. Uluslararası Sempozyumu, Yıldız Teknik Üniversitesi Yayın No: MF. SBP-99.002, Basım Yılı.
- Erdoğan, N. 2003. Çevre Ve (Eko) Turizm, Baskent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, S.75-169, Ankara.
- Erdoğan, N. 2005. Sürdürülebilirlik Açısından Türkiye’de Ekoturizm Gerçeği. Ekoloji Magazin-Doğa, Çevre ve Kültür Dergisi, Sayı 6, 36-41.
- Evliyaoğlu Sait, Türkiye Turizm Coğrafyası ve (Türkiye Coğrafyasının Ana Hatları), Dizgi Ofset, Ankara, 1996.
- Evliyaoğlu, S. 1989. Genel Turizm Bilgileri, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Yayını, Ankara.
- Fennell, D. A. & Dowling, R. K. (Eds.). (2003). *Ecotourism Policy and Planning*. CABI.
- Goodman, A. 2004. “Surveys And Sampling.” Deakin University www.Deakin.Edu.Au/~Agoodman/Sci101/İndex.Php, (12/10/2005).
- Göksan, 1978 Turizmoloji, Uğur Ofset, İzmir.
- Greffe, X. (1994) Is Rural Tourism a Lever For Economic and Social Development? Journal of Sustainable Development, 10(1), 39-50.

- Gürer, N. (2003). Kırsal Geleneksel Konut Dokusunun Turizm Balgamında Değerlendirilmesi, Cumalıkızık Örneği. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Güven, A. ve Şimşek, G. (2018). "Yerel Yönetimlerin Sosyo Ekonomik Gelişimi ve Tanıtımı Açısından Film Platolarının Önemi: Midwood Örneği", Sayıştay Dergisi, Sayı: 108, Ocak-Mart, 123-148.
- Haldar, Piali (2007), "Rural Tourism–Challenges and Opportunities", International Marketing Conference on Marketing & Society, 8-10 April, IIMK, (111-129).
- Hunter, C. Green, H. (1995). Tourism and The Environment: A Sustainable Relationship? London and New York, Routledge.
- Kahraman, N. Türkay, O. 2004. Turizm ve Çevre, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Karaman. A. & Mehmet, G. Ü. L. (2015). Kırsal Turizmin Sosyo–Kültürel-Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler. Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, (10), 1-23.
- Karaküçük, S. (1999). Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme, Üçüncü Bası. Ankara: Bağırhan Yayinevi.
- Kaypak, Ş. (2010).Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği. Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 2(2) ss,93-114.
- Keskin, A. (2016). "Yerel Kalkınmada Yerel Yönetimlerin Rolü: Turizm Örneği", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 30, Sayı:1, 143-154.
- Kiper, A, Kiper, T. (2006). Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 3 (3) , 305-314. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jotaf/issue/19056/201551>.
- Koçan. N, (2011). Mudurnu (Bolu) ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Kapsamında İrdelenmesi. Gümüşhane Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, s.87- 98, Gümüşhane.
- Mansuroğlu, S. 2006. Turizm Gelişmelerine Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Akseki/Antalya Örneği Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 19(1), 35-46.
- Morgül, Ş. (2006). Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- Nepal, K. S. Tourism in Protected Areas The Nepalese Himalaya, Annals of Tourism Research, 2000, 27 (3): 661-681.
- Neyişçi. T, (1998). Batı Akdeniz Kıyıları Tasıma Kapasitesi ve Ekoturizm. Türkiye Kıyıları 98, Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları II. Ulusal Konferans Bildiriler Kitabı, s.317, Ankara.

- Oh SS, Oh SY, Caldwell LL, (2001) The effects of perceived leisure constraints among Korean University student. Proceeding of the 2001 Northeastern Recreation Research Symposium, Northeastern Forest Experiment Station, GTR/NE-289, pp. 183-187.
- Olalı, H. Alp, T. 1988. Turizm Ekonomisi, Ofis Ticaret Matbaacılık, İzmir.
- Olalı, H ve Timur, A. (1986), "Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri", İzmir: Ofis Ticaret Matbaacılık. ÖZTAŞ, K. (2002), "Turizm Ekonomisi; Genel Turizm Bilgileri", Ankara: Nobel Yayınları, Eylül.
- Olalı, H. 1990. Turizm Politikası ve Planlaması. Dokuz Eylül Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İstanbul.
- Orhan, T. 2008. Uzundere İlçesi ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Sınıflandırılması, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Özkan, Emin (2007). Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları Ve Kırsal Turizm. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Özçatalbaş, O. 2000. Kırsal turizm ve Geliştirilmesinde Yayımların Önemi. IV. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 6-8 Eylül 2000, Tekirdağ.
- Özgüç, N. (2003): Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Öztürk, Y.ve Yazıcıoğlu, İ. (2002). "Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma. Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2: ss. 183-195.
- Polat, A. T. Önder, S. 2006. Karapınar İlçesi Ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 20 (40): (2006) 53-64.
- Rızaoğlu, B. (2004). Turizmde Tanıtma, 3. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Sharpley, R. and Sharpley, J. 1997. Rural Tourism, An Introduction. International Thomson Business Press, London.
- Soykan, F. "Kırsal Turizm ve Avrupa’da Kazanılan Deneyim", Anatolia:Turizm Araştırmaları Dergisi, Yıl: II, Türkçe-Eylül-Aralık, 2000, s.21.
- Soykan, F. (2003) Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi, Ege Coğrafya Dergisi, 12 (2003) 1-11.
- Soykan, F. Avrupa’da Kırsal Turizme Bakış Kazanılan Deneyim, II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 20-22 Nisan 2006, s.72, s.73.

- Soykan, F. 1999. Doğal çevre ve kırsal kültürle bütünleşen bir turizm türü: Kırsal turizm'.Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi (Türkçe). Yıl :10, Mart-Haziran, 67-75.
- Sungur, Z. (2012). Sürdürülebilir Ekoturizmin Toplumsal Etkileri:Türkiye'den Örnekler. International Conference On Eurasian Economies, 338-344.
- Surat, 2011, Yusufeli ve Çevresinde Analitik Hiyerarşi Süreci Kullanılarak Ekoturizm Planlaması.
- Surat, H, Yılmaz, H. Surat, B. (2015). Yusufeli ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Kullanım Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma. Doğu Coğrafya Dergisi, 20 (34) , 61-88 . DOI: 10.17295/dcd.16802
- Surat, H. (2016) Evaluating the potential of ecotourism in Artvin .Journal of the Black Sea Studies ,52, 139-158.
- Torun, E. (2013), "Kırsal Turizmin Bölge İnsanına Katkıları", KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 15 (24), 31-37.
- Tosun, C. ve Şahin, S.Z. 2006. "Gelişen ve Değişen Eğilim: Ekoturizm", 2. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 20-22/ 4/ 2006 Bildiriler Kitabı, Balıkesir.
- Toskay, T. 1989.Turizm Olayına Genel Yaklaşım. Der Yayınları, İstanbul.
- Uçar, M. (2010). Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi ve Fethiye Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uçkun, C.G. Turkey, O. 2003. Alternatif Turizm Türlerinin Sürdürülebilirliği, Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı, 3-4 Mayıs, Çankırı.
- Uçkun, C.G. ve Özer, K.O. (2003) Türkiye de Sürdürebilir Turizmin Sağlanmasında Turizm Bakanlığının Rolü, Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli Güncel Sorunlar Konferans, 3-4 May s 2003, Çankırı, 06/10/2006.
- Uçkun, Gazi ve Türkay, Oğuz. 2004 Alternatif Turizm Türlerinin Sürdürülebilirliği.
- URL1.<https://www.google.com.tr/search?biw=1920&bih=969&ei=4cMVXpqEE4qL1fAP8eiNqAY&q=rural+tourism++finlandiya> Erişim Tarihi: 15.12.2019.
- URL2.<https://www.google.com.tr/search?biw=1920&bih=969&ei=78MVXqPSNtqU1fAP5MSxiAo&q=rural+tourism+japonya> Erişim Tarihi: 15.12.2019 .
- URL3.<https://www.google.com.tr/search?q=rural+tourism+macaristan&source=lnms&sa=X&ved=0ahU> Erişim Tarihi: 15.12.2019.
- URL4.<http://www.gercekalanya.com/tokar-yaylasinda-festival-gibi-senlik-tum-alanyalilar-davetli-22432h>.
<https://www.google.com.tr/search?biw=1920&bih=2gAo&q=erzincan+festival> Erişim Tarihi: 18.12.2019.
- URL6.<http://nasilbiryer.net/il/van/gevas-ilcesi-tarihi-cografyasi-turizm-foto-galeri-video-tanitimi-van/> Erişim Tarihi:01.07.2019

- URL7.<https://www.arkeolojikhaber.com/haber-van-tarihi-eser-envanteri-940/>Erişim Tarihi:05.07.2019
- URL9.<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/van/kulturenvanteri/gevas-gorundu-aziz-astuacacin-kirmizi-kilise> Erişim Tarihi:08.07.2019
- URL10.<https://www.arkeolojikhaber.com/haber-van-tarihi-eser-envanteri-940/>Erişim Tarihi:05.07.2019
- URL11.<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/van/kulturenvanteri/gevas-gelengeh-kalesi> Erişim Tarihi:05.07.2019
- URL12.<https://www.arkeolojikhaber.com/haber-van-tarihi-eser-envanteri-940/>Erişim Tarihi:05.07.2019
- URL13.<https://www.collectif2015.org/tr/100Monuments/Le-Monastere-de-la-Sainte-Resurrection-ou-de-Tivapouyn/> Erişim Tarihi:05.07.2019
- URL14.<https://tr.climate-data.org/asya/tuerkiye/van/gevas-21486/> Erişim Tarihi:05.07.2019
- URL15.<https://www.google.com.tr/search?q=van+geva%C5%9F+artos+da++kelebek> Erişim Tarihi:20.12.2019
- Ürgar, S. (1993), Genel Turizm Bilgisi, Akdeniz Üniversitesi Yayın No: 53, Antalya.
- Vázquez, J. L. Alvarez, R. Georgiev, I. & Naghiu, A. (2005). Role of Bulgarian country image as international rural tourism destination. *Trakia Journal of Sciences*, 3(7), 37-40.
- Weaver, D. Opperman, M. 2000. Tourism Management. John Wiley & Sons, Australia.
- Woodruff, J. 1997. Oregon agri tourism (Agritourism benefits agriculture in San Diego County) <http://www.sfc.ucdavis.edu/agritourism/agritourSD.Htm>.
- WTO 1963 World Tourism Organization.
- Yaşar, G. 2002. Kahramanmaraş İlinde Ekoturizm Olanaklarının İncelenmesi Ve Potansiyel Alanların Tespiti Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ksü. Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı. Kahramanmaraş.
- Yağcı, İ. Ö. 2000. Ekoturizm. Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Yarcan, Ş. (1996) Türkiye’de Turizm ve Uluslararasılaşma, B.Ü. Yayını, İstanbul.
- Yarcan, Şükrü (1998), Türkiye’de Turizm ve Uluslararasılaşma, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Yeşiltaş, M. Öztürk, İ. 2008. Bölgesel Kalkınma Çerçevesinde Alternatif Turizm Faaliyetlerine Yönelik Bir Değerlendirme: Sivas Örneği. C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 9, Sayı 1.

Yücel, C. 2002. Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm. Türsab Ar-Ge Departmanı.

Yürük, E. Ö.(2005). Turizmin Geleceği: Ekoturizm.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : Canan DİNÇ
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 1989 Tutak
E Posta : canandinc74@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Ön Lisans	Hasan Akel Lisesi Mersin	2009
Lisans	Atatürk Üniversitesi	2015

MESLEKİ DENEYİM

Erzurum Büyükşehir Belediyesi (2016-2017)
Van Büyükşehir Belediyesi (2017...)